

Μακεδονικά

Τόμ. 4, Αρ. 1 (1960)

Εγκώμιον εις τον αρχιεπίστοπον Θεσσαλονίκης Γαβριήλ

Λουίζα Συνδίκια-Λαούρδα

doi: [10.12681/makedonika.668](https://doi.org/10.12681/makedonika.668)

Copyright © 2014, Λουίζα Συνδίκια-Λαούρδα

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Συνδίκια-Λαούρδα Λ. (1960). Εγκώμιον εις τον αρχιεπίστοπον Θεσσαλονίκης Γαβριήλ. *Μακεδονικά*, 4(1), 352-370. <https://doi.org/10.12681/makedonika.668>

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ

Τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον ἐγκώμιον εἰς τὸν Γαβριὴλ εὐρίσκεται εἰς τὸν κώδικα Vaticanus Graecus, ff 253^v - 272^v καὶ περιέχεται εἰς τὸ τέτατον αὐτοῦ τμήμα, ff 200 - 298^v. Τὸ τμήμα αὐτὸ ἔχουν περιγράψει οἱ Loepertz¹ καὶ Ehrhard,² ἀποσπάσματα δὲ ἀπὸ τὸ ἐγκώμιον εἰς τὸν Γαβριὴλ ἔχει δημοσιεύσει ὁ Λαούρδας εἰς τὸν Ν5' τόμον τοῦ περιοδικοῦ «Ἀθηνᾶ», ὅπου καὶ τὰ σχετικὰ εἰς αὐτὸ σχόλια.³ Τὸ ἐγερθὲν περὶ τῆς Νέας Μονῆς ἐνδιαφέρον⁴ κατόπιν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Λαούρδα καὶ ἡ χρησιμότης ὡς ἐκ τούτου τῶν πληροφοριῶν, αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὸ ἐγκώμιον, καθιστοῦν ἀναγκαίαν τὴν ἐξ ὀλοκλήρου δημοσιεύσιν του.

Πρόκειται περὶ ἔργου τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, τοῦ ὁποῖου ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶναι γνωστός.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ

253^v

Θαυμαστὸν μὲν οἶον καὶ χάριεν ἐν ὄρα χεϊμῶνος, ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ ψυχους ἀκμῆ, ἤρινδον ἄνθος, φαιδρὸν προσπίπτον τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τὴν ναρκεύσασαν καὶ οἶον ἀποψυχθεῖσαν αἰσθησιν λῦον καὶ πρὸς ἡδεῖαν ἀπόλαυσιν προκαλούμενον, ἥδιον δὲ μακρῷ καὶ θαυμασιώτερον ἐν μεσημβρίᾳ κα-

¹ Loepertz R. J., *Écrits de Macaire Macrès et de Manuel Paléologue dans les mss. Vat. gr. 1107 et Crypten. 161. Orientalia Christiana Periodica* 15 (1949), σελ. 185 - 193.

² Ehrhard A., *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homiletischen Literatur der Griechischen Kirche*, 3, Leipzig 1943, 714, σημ. 1.

³ Β. Λαούρδας, *Ὁ Γαβριὴλ Θεσσαλονίκης. Ἀθηνᾶ τόμ. Ν5'* (1952), σελ. 199 - 214.

⁴ V. Laurent, *Le métropolitain de Thessalonique Gabriel (1397 - 1416/19) et le couvent de la Née Moni*. *Ἑλληνικά* 13 (1954), σελ. 241 - 255. Γ. Θεοχαροῖδου, *Ἡ Νέα Μονὴ Θεσσαλονίκης. Μακεδονικά τόμ. Γ'* Θεσσαλονίκη 1955, σελ. 334-352. V. Laurent, *Écrits spirituels inédits de Macaire Choumnos (†c 1382) fondateur de la «Née Moni» à Thessalonique*. *Ἑλληνικά* 14 (1955), σελ. 40 - 86.

- 5 κῶν, ἐν τούτῳ δὴ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν τὸ τῆς ἀγάπης καλὸν ἐψηται, ταῦ-
 τὸν δ' ἂν εἶη λέγειν ὃ τῆς κακίας καὶ τῶν παθῶν χειμῶν λαμπρότατος ἐξ-
 ερράγη, φιλοσοφίας τῆς ἀνωτάτω καρπὸν ἐνεγκεῖν τὴν φύσιν, φαιδρὸν μὲν
 τὴν ὄψιν, ἡδονῆς δὲ πλήρη τὴν γεῦσιν, τὴν δὲ πέψιν αὐτὴν βίου ἁστώ-
 νης καὶ ζωῆς αἰδίου καὶ μακαρίας τοῖς ἀπολαύουσιν αἴτιον.
- 10 Ὅποῖος ἄρ' ἡμῖν ὁ θεῖος ποιμὴν καὶ προστάτης ἀνεφάνη τῆσδε τῆς
 ἐκκλησίας, ὃ ἱερὸς τῷ ὄντι καὶ θαυμάσιος Γαβριήλ· ἀλλ' ὃ μὲν, τῆς ἀληθι-
 νῆς ἀμπέλου ἐκφύς καὶ τοῦ ταύτης γεωργοῦ καὶ πατρὸς ἐπιμελομένου τυχῶν
 καὶ εἰς ἄκραν τελείωσιν ἐπιδούς, ἡδιστός τε ὁμοῦ καὶ θαυμάσιος τῇ Χρι-
 254* στοῦ ἐκκλησίᾳ πρόκειται σήμερον, πάντας | μὲν τῇ καθ' αὐτὸν ἐξιστάς ὥρα
 15 καὶ πάσης ἴγυγος χειρούμενος βιαιότερον καὶ μέντοι καὶ προῖκα γέυων τοὺς
 βουλομένους τῆς ἐμφύτου γλυκύτητος, οὐδενὸς δ' ἐπιποιήτου κάλλους δεό-
 μενος, οὐδέ τινος λογικῆς ἐπαυξήσεως καὶ ἀνακηρύξεως. Ἐμὲ δὲ ὁμοῦ εἶλε
 τυραννήσας ὃ ἔξως καὶ οὐδὲ καθεκτῶς ὄλωσ' ἔχω τοῦ μὴ σὺν βοῇ καὶ θαύ-
 ματι κροτεῖν τὴν φιλοτιμίαν ταύτην τῆς φύσεως. Οὐδεὶς δ' ἂν εἶη δίκαιος
 20 νεμεσᾶν μοι τοῦ ἐγχερήματος, εἰ μῆτε λόγων ἔξει μῆτε φύσεως θαρρῶν γεν-
 ναϊότητι, ἔπειτα παρακινδυνεύειν εἰλόμην, ἀσφαλοῦς σιωπῆς ἐπισφαλεῖς
 λόγους προηρημένος. Εἰ μὲν γὰρ ἔξῃν τοὺς ἐνευδοκίμοῦντας τοῖς λόγοις, καὶ
 τοῦτο τὸ πεφικνὸς ἐχορήγει, τὸν ἄθλον ἀνηρημένους νικῶντας ἀναβῆναι τὸ
 στάδιον, ἦν ἂν τι προὔργου μηδὲ τὴν ἀρχὴν καθεῖναι πρὸς τὸν ἀγῶνα τολ-
 25 μᾶν τοὺς μὴ κατ' ἐκείνους ἀηλιμμένους ἡμᾶς· εἰ δ' ἐπίσης ἀνάγκη πᾶσι τὰ
 τῆς ἡττης μετεῖναι κἄν τῆς Ὀμήρου Καλλιόπης καὶ τῶν στομάτων τύχουσι
 εὐμοιρῆσαντες, τί δεῖ σιωπῆς, παρὸν τοῖς λόγοις τὸν ἐρῶντα μηνύειν καὶ
 κοσμεῖν μὲν τοὺς λόγους αὐτούς, ἀγιάζειν δὲ τοὺς ἀκούοντας, αἶρειν δὲ πως
 καὶ τὴν ὑπόθεσιν οὐ τῷ λέγειν ἀξίως, ἀλλὰ τῷ πράγμασιν αὐτοῖς τὸ ὑπὲρ
 30 λόγον αὐτῆς δεῖκνυσθαι καὶ τῷ πᾶσαν δύναμιν τέχνης φανερῶς ἐλέγχεσθαι,
 254* πίπτουσαν εἴσω τοῦ κατ' αὐτὴν θαύματος. | Ὡς μὲν οὖν ἀποπειρατέον ἂν
 εἶη τῆς εὐφημίας εἰς δύναμιν, κἄν τῆς ἀξίας ἐνδεῶς ἔχωμεν, οὐκ οἰμαί γε
 λόγων ἡμῖν δεήσειν πλειόνων. Ἦδη δὲ τοῖς ὑπὲρ σοῦ λόγοις προσάγων, ὦ
 35 θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ πλήρης τῆς εὐωδίας τοῦ πνεύματος, τὴν σὴν καλῶ
 θεῖαν ψυχὴν καὶ παρεῖης γε φίλτατε τῆς ἐπὶ σοὶ σπουδῆς κοινωνήσων μοι,
 ὡς μὴ τῶν σῶν θαυμαστῶν ἀπάντων ἡμᾶς λειφθῆναι κατόπιν παρὰ πολὺ
 καὶ εἰ τῶν πρὸς ἀξίαν ὕμνων ἀνάγκη πᾶσα μὴ ἐφικέσθαι.
- Τῇ μὲν οὖν φύσει καὶ τέχνῃ νόμος οὗτός ἐστιν ἔμπεδος, πατρίδι καὶ
 τοῖς ἐκ γένους, ἃ προσῆκεν, ἀφοσιωσαμένους τοὺς ἐπαινέτας, ἐπ' αὐτὸν ἴε-
 40 ναι τὸν ἐπαινούμενον. Ὡ δὲ τὰ ὑπὲρ φύσιν ἐξάρας τῆς εἰς βίον προόδου
 τῆς φύσεως ὃ δημιουργὸς ἐπεκλήρωσε καὶ ᾧ πᾶσα τέχνης παραχωρεῖ μηχαν-
 νή τε καὶ μέθοδος, οὐκ ἀναγκαῖος ἴσως ὁ νόμος, ὅς γε καὶ τὴν ἀρχὴν, ἵνα

κοσμήση τὴν φύσιν παρῆλθε καὶ τὸν νόμον ἀντεισαγάγη τοῦ πνεύματος. Ὡς
 45 ἂν δὲ μὴ δοκῶμεν μηδὲν εὐκλεῆς λέγειν ἔχοντες, σεμνὴν ἄλλως ταυτηνὴ προῖ-
 σχεσθαι τὴν παραίτησιν, μικρὰ τῷ ἔθει χαρισάμενοι, τοῖς ὑπερφυῖσι τοῦ
 ἀνδρὸς εὐθύς ἐγγχειρίσωμεν κατορθώμασι.

255r Πατρὶς τοίνυν τῷ θεῷ πατρί, οὐκ οἶα δὴ καὶ τοῖς ἐν παρέργῳ ἐπαί-
 νοις ὑποπεσεῖν, ἀλλὰ πρὸς ἣν εὐφημίας ἅπαν ἔργον, οὐκ ἂν ἀνύσιμον γεγο-
 νός, μᾶλλον ἂν δόξειε δικαίως αἰσχύνεσθαι ἢ ἐκεῖνη τοῖς αὐτοῦ κρότοις σε-
 255r μνύνεσθαι. | Ἐγὼ δέ, ὡς οὐκ ἐνὸν ἄλλως, μετ' ἐγκωμίων αὐτῆς μνησθήσο-
 μαι. Οὐ γὰρ μόνον, ἀ ταῖς ἑκασταχοῦ γῆς μερισμαμέναις ἤρκεσεν ἀρίσταις
 εἶναι, ἢ Φιλίππου πάντα συνείληφεν, ἀλλὰ καὶ μόνῃ πόλεων ἀπασῶν, ἢ με-
 τὰ γε μιᾶς, περιουσίᾳ δικαιοσύνης τὴν ἀρχαίαν εὐδαιμονίαν ἐς δεῦρο σφύ-
 ζουσα διαγέγονε, μήτε τῆς τοῦ θείου λατρείας καθυφεῖσα μηδοποιοῦν, μήθ'
 55 ὑπὸ βαρβάρους δεσπότηαις ἀνασχομένη τελεῖν καὶ τοῖς ἐκείνων ἔργοις καὶ νό-
 μοις καταμιαίνεσθαι, ἀλλὰ φιλονεικοῦσα τῷ κοινῷ τῆς οἰκουμένης κατακλυ-
 σμῷ μὴ συγκαταδύεσθαι. Δι' ἣν αἰτίαν, εἴ τις αὐτὴν ἀρετῆς ἐστίαν καὶ
 πρυτανεῖον δικαιοσύνης καὶ ἀνδρείας ταμείον καὶ πόλιν ἔμ-
 φρονα καλεῖν ἐθέλοι, τῶν ὀρθῶν ὀνομάτων οὐκ ἂν ἀμάρτοι. Ὡ δ' ἂν τις
 60 αὐτὴν ἀπάσης γῆς προσείπει μητρόπολιν, ἢ τοῦ νοῦ τυγχάνει φορὰ καὶ
 πρὸς τὴν φύσιν τοῦ λογισμοῦ θαυμασίᾳ συντέλειᾳ, ὥσπερ ἄλλα φέρειν, ἀλλ'
 ἅττα οὕτως αὐτῆς φύειν λαχούσης τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν καθαρώτατον,
 δι' ὃν καὶ πάντα κοσμεῖ καὶ τάττει τὰ τῶν ἀνθρώπων συστήματα διὰ τῶν
 αὐτῆς ἐγγόνων ἀποικίαν φρενῶν ἑκασταχοῦ γῆς ἐνιδρύουσα.

65 Πατέρες γε μὴν τῷ γενναίῳ, συνελόντα εἰπεῖν, τοιᾶδε πατρίδι καὶ τοι-
 οὔτω παιδί συμβαίνοντες, οὐ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ ἀδρῷ βαλαντίῳ κο-
 255v σμούμενοι, οὐδ' ἀξιομάτων ὄγκῳ καὶ δυναστείας ἀλαζονείᾳ καὶ θυρότητι |
 βίου τὴν ψυχὴν πλαδῶντες καὶ ἐξοιδαίνοντες, οὐδὲ τῷ σιδηραῖς καὶ βαρεῖ-
 αῖς πέδαις δεδέσθαι μηδ' ὄναρ ἐνθυμηθῆναι τὴν ἐλευθερίαν, ἢ Χριστὸς
 70 ἡμᾶς ἐλευθέρωσεν, ἔχοντες, οὐδὲ τῷ πλείστα φορτία περιβαλέσθαι τῶν κάτω
 κτήσεων ἄβιτον καὶ ἀχώρητον τὴν στενὴν καὶ πρὸς ζῶην ἀγουσαν ἑαυτοῖς
 ποιησάμενοι, ὡς μᾶλλον εἶναι ἠαφίδος τρυμαλιὰν καμῆλῳ διαβατὴν ἢ σφῖσιν
 αὐτοῖς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν εἰσιτηγῆν, ἢπερ αὐτὸς τῆς βασιλείας ὁ
 πρῦτανις ἀπεφῆνατο, ἀλλ' ἀνθρώποι πλείστοις λελυμένοι τοῦ βίου μέρεσι
 75 καὶ πρὸς τὸν εὐαγγελικὸν δρόμον εὔζωνοι, τᾶλλα μὴν μετριάζοντες καὶ μη-
 δέαις ἀμφοισθητοῦντες τοῦ πλείονος, ἀρετῆς δὲ μηδενὶ ἠαδίως τοῦ ἴσου πα-
 ραχωροῦντες, ὁ μὲν εἰς τοὺς ἀνακειμένους τῷ δεσπότη τελῶν καὶ ἱεραῖσθαι
 ἠξιομένους καὶ τελοῦντας καὶ τελουμένους τὰ τελεώτατα, ἢ δὲ τῇ τῶν τρώ-
 πων εἰλικρινείᾳ καὶ τῷ ἱερῷ τοῦ φρονήματος τὴν πρὸς αὐτὸν πιστουμένην

80 συζυγίαν τε καὶ συγγένειαν, μὴ μᾶλλον σωμάτων εἶναι συνάφειαν ἢ ψυχῶν
 ἱερῶν ἔνωσιν.

Τούτους δ' Θεὸς τῆς καλοκαγαθίας καὶ τῆς φιλοσόφου ζωῆς ἀμειβό-
 μενος, ὥσπερ τι λαμπρὸν γέρας ἀρίστης ἀθλήσεως, τὸν θαυμάσιον τόνδε
 καρπὸν ἐνεργεῖν δίδωσιν, ὃς δὴ τῶν μὲν κατὰ θεσμοὺς προελθὼν φύσεως,
 85 τῷ πατρὶ δὲ τῶν φῶτων ὑπερφνωῶς εἰσποιηθεὶς τῷ θεῷ βαπτίσματι πᾶσιν
 256^r οὐ μετὰ μακρὸν χρόνον ἐκ | τῆς ἄνθης παρεῖχε τοῦ καρποῦ μαντεύεσθαι τὴν
 γλυκύτητα, ὡς ἔσται τις ἄρρητος ἡδονὴ βίου καὶ ζωῆς καὶ ὑγείας τοῖς ἀ-
 πολαύουσιν αἴτιος. Οὐ γὰρ ἔχαιρε παιδιαῖς καὶ ἀθύρμασιν, οὐδὲ τῶν ἡλί-
 κων αὐτὸν ἔτερον οἱ σφαιρίζοντες καὶ τὴν χεῖρα κινούντες κατὰ σκοποῦ
 90 καὶ τοῖς ὀρνίθων περοῖς ἀμιλλώμενοι, οὐδὲ χλιδὴν ἐξήτει καὶ θρύψιν καὶ
 ἀκροδρυῶν χυμοῖς ἐπεμαίνετο, ἀλλ' ἦν αὐτῷ, πλην τοῦ οἴκου καὶ τῶν τε-
 κόντων, οὐδὲν ἄλλο γνώριμον οὐδ' ἐράσιμον. Ἐς διδασκάλου δὲ φοιτῶν οὐ-
 δὲν περαιτέρω τῶν μαθημάτων περιειργάζετο, ἀλλ' ἦν τις ἀτεχνῶς ἀρχεῖος
 καὶ ἄχαρις πρὸς παιδιὰν ἅπασαν καὶ συνουσίαν ὀμιλικῆς ἐρατεινῆς, ἧ φη-
 95 σιν Ὅμηρος, ἄλλως δὲ πάντων ἡδιστός τε καὶ χαριέστατος ἐν οἷς ἔδει μα-
 θεῖν τι τῶν συμφερόντων καὶ τὴν ἐν ἀγαθοῖς δξυτήτα δεῖξαι τῆς φύσεως·
 ἀθορύβους γὰρ ὑπέχων τὰς ἀκοὰς τοῖς μαθήμασι καὶ τὸν νοῦν προσέχων
 τοῖς πλάττουσι, κηρός τις ἀντικρὺς ἦν, ῥαδίως τυπούμενος καὶ τὰς εἰκόνας
 ἀνεξαλείπτους καὶ ἀσυγχύτους φέρων τῇ τῆς μνήμης στερερότητι. Καὶ μέντοι
 100 καὶ αὐτὸς ἐξεύρισκεν τῶν μαθημάτων τὰ κάλλιστα καὶ τὸν θύραθεν νοῦν
 ἐπαύξων ἦν τῷ οἴκοθεν βρῦνοντι, οὐκ εἰς μνήμην ἰὼν ὧν ἑτέρω συνὼν με-
 256^v μάθηκε σώματι, ἥπερ ἂν Πλάτων ἠξίωσεν, τῷ δὲ καθαρῷ καὶ ἀμίκτῳ κα-
 κίας φωτὶ τῆς ψυχῆς φυσικῶς ἐπιβάλλων τοῖς θεωρήμασι καὶ τῇ τοῦ πα-
 ναγίου πνεύματος ἔλλαμπόμενος χάριτι, ἦν ἐξ ἔτι παιδὸς εἶχε συνοῦσαν καὶ
 105 τὰ κατ' αὐτὸν ὡς ἄριστα διευθύνουσαν. Ἡ δὴ καὶ παιδαγωγῷ καὶ ὀδηγῷ
 χρώμενος ἔγνωκε μὴ μάτην προσαναλίσκειν τὴν ζωὴν τοῖς Ἑλλήνων μύ-
 θοις διδόντα καὶ τοῖς σοφίσμασιν, ἀλλ' ἀρκούμενον τοῖς λογίοις τοῦ θείου
 πνεύματος τῆς εἰς θεὸν ἀγούσης ἡφθαί φιλοσοφίας. Μηδὲ γὰρ εἶναι νοῦν
 ἔχοντος, ἔξδν δι' ὀμαλῆς καὶ ῥαδίας ἰέναι πρὸς τὰγαθόν, κύκλους αὐτὸν
 110 περιβάλλεσθαι. Φιλεῖ γὰρ πως ἡ ψυχὴ οὐχ ἤττον συνδιατίθεσθαι τοῖς μα-
 θήμασιν ἢ τοῖς ἄλλοις τοῦ βίου ἐπιτηδεύμασι καὶ δέος μὴ τινα ἤθους κη-
 λίδα ἐκείθεν ἐναπορμύεσθαι.

Ταῦτ' ἐγνωκῶς, πᾶσι χάρειν εἰπὼν, ὄλω ποδὶ τῆς πρὸς Θεὸν φερού-
 σης ἄπτεται καὶ γονέας ὑπεριδὼν καὶ συγγενῶν καὶ οἰκείων ὑπερφρονήσας
 115 καὶ τῆς ἐν βίῳ ῥαστώνης πλατὺν καταγνοὺς λῆρον καὶ πάντων καθάπαξ ἀ-

94 Il. 3, 175

101 - 102 cf Plato, Meno 81a - 81d.

104 ἐξέτι cod.

109 ὀμαλοῦ cod.

110 in marg: γνωμικὸν

λογήσας τῶν σαινόντων τὴν αἴσθησιν, ὅλον ἑαυτὸν τῷ Θεῷ φέρων δίδωσιν. Εἰ τοίνυν φρονήσεως μὲν καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν ἤκοντος κρίνειν μετ' ἐπιστή-
 257^τ μης εἰδέναι τὰ ὄντα, ἢ ὄντα εἰσὶ, σωφροσύνης δὲ κρατεῖν τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καὶ αὐθις ἀνδρίας μὲν φέρειν τὸν ὑπὲρ ἀρετῆς πόνον γενναίως, δικαιο-
 125 σύνης δὲ | διαιτᾶν κατὰ λόγον καὶ νέμειν ἐκάστοις τὰ πρὸς ἀξίαν, τίς οὐκ οἶδε τῶν πάντων ὡς οἷς μὲν τὰ ὄντα σοφῶς ἐσκέπαστο φρονήσεως εἰς ἔσχα-
 130 τὸν ἑλλάκει, δι' ὧν δὲ πρὸ τοῦ ἡδέος ἐποιήσατο τάγαθὸν σωφροσύνης ἤρατο κράτος καὶ μὲν δὴ καὶ ἀνδρίας καὶ δικαιοσύνης αὐτῷ πολὺ τι προσεμαρτύρησε χρῆμα τῷ τε πόνοις ὅλην προσαναθέσθαι τὴν ζωὴν καὶ τῷ Θεῷ
 125 προσενέγκαι καὶ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, παρ' οὗ τὰ πάντα καὶ οὗ πάντα δῶ-
 130 ρα τυγχάνει, μηδὲν προεισενεγκοῦσι διδόμενα. Οὕτως ἔξ ἄρα προοιμίω
 130 ζωῆς, ὃ λαμπρότατον φιλοσοφίας ἄγαλμα σύ, εἰς Θεοῦ φίλους ἔφερες καὶ
 130 τὴν μὲν σώματος ἡλικίαν μειρακίοις ἐνάριθμος ἦσθα, τὸ πνεῦμα δὲ κατὰ-
 130 ληλον εἶχες τοῖς εἰς μέτρον ἡλικίας ἑλληλακόσι τοῦ πληρώματος τοῦ Χρι-
 130 στοῦ. Εἶπεν.

Ἄλλ' οὕτω διανοηθεὶς καὶ οὕτω διαπραξιάμενος, μὴ τὴν ἀκριβεστέραν
 ἄρα καὶ ἀσφαλεστέραν τοῦ επαγγέλματος ὁδὸν οὐκ ἐζήτησεν ἢ ζητήσας οὐχ
 εὔρεν ἢ εὔρων οὐκ εἰς ἄκρον διήνυσεν ἢ διηνυκῶς οὐκ εἰς αὐτὰ τῆς ἀρετῆς
 λαμπρῶς εἰσῆλασε τὰ βασίλεια ; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ μάλλον μὲν εὔρεν ἢ ἐζήτησε,
 135 μάλλον δὲ ἢ εὔρεν ἐχρήσατο. Πάντων δὲ μάλιστα τετυχηκεὶ περιφανοῦς τῆς
 135 ἐφέσεως ὡς μηδ' ἐνὶ ῥαδίως ἐξεῖναι πότερον τὴν ἀρίστην ἐκείνου γνώμην
 257^ν μάλλον θαυμάζειν ἢ τὴν τῆς ἀγαθῆς τύχης φιλοτιμίαν. Οὕτω πανταχόθεν
 140 ἐκείνῳ κρότων προσῆκε καὶ θαύματος ἕκ τε ὧν ἐκάστοτε γε προήρητο καὶ
 140 ὧν εἶχε τὸ θεῖον συλλαμβανόμενον. Ἐκχωρήσας τοιγαροῦν τῆς τοῦ κόσμου
 140 ταραχῆς καὶ συγχύσεως οὐ τὴν ἀνειμένην διατριβὴν εἶλετο, οὐδὲ τῆς ἐν
 140 κοινοβίῳ ζωῆς τὴν ψυχαγωγίαν ἐζήτησεν, ἀλλ' αὐτὴν ἤθελε καταθῆσαι τὴν
 140 ψυχὴν τῷ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ θύσαντι.

Καὶ δὴ τινα θαυμάσιον ἄνδρα καὶ οἶον τὴν πολιτείαν ἰσαγγελον ἐγνω-
 145 κῶς ἐν τῇ πόλει μονήρη βίον καὶ ἡσύχιον ἔλκοντα, θαυμαστὸν μὲν τοῦ εἶ-
 145 δους, θαυμαστὸν δὲ τοῦ τε τρόπου καὶ λόγου, θαυμαστὸν δὲ τῆς ἀσκήσεως
 145 τε καὶ διακρίσεως, οὐδενὸς μὲν τῶν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ λειπόμηνον τὰ γ' εἰς
 145 ἀρετὴν φέροντα, πάντων δὲ καὶ τῶν ἐν ἐρήμοις οἰκούντων ἕνεκα πενίας καὶ
 145 ἰδρωτῶν κρατοῦντα ἀσκητικῶν, τούτῳ δὴ φέρων ὁ γενναῖος ὅλον ἑαυτὸν δί-
 145 δωσι. Ἴστε πάντες τὸν ἄνδρα, οἱ μὲν τὴν ἡλικίαν προήκοντες πείρα γνόν-
 150 τες, οἱ δὲ τῶν ἀεὶ θαυμαζόντων καὶ κροτοῦντων ἀκούοντες, τὸν ἱερὸν λέγω
 150 Μακάριον, ᾧ Χοῦμος ἦν τὸ ἐπόνυμον, ὃν καὶ βασιλεύσει καὶ πατριάρχαις
 150 γνώριμόν τε καὶ σεβάσιμον ὁ βίος πεποίηκεν, οὗ καὶ λόγος νόμος ἐκείνοις
 150 καὶ νεῦμα μόνον χρησιμὸς ἄντικρυς, ὃν οὐτ' ἐπαινεῖν ἰκανῶς ἔχω, οὔτε παρα-

155 δραμεῖν δυνατῶς, ἀλλ' οἷόν τι κόλλη δαιμονίως προσίσχομαι τοῖς τοῦ ἀν-
 258· δρῶς ἀγαθοῖς καὶ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ· καὶ ὑμεῖς οἶδ' ὅτι πάντες ταῦτα |
 πύσχετε, ἐπεὶ καὶ πάντες ἐστὲ φιλόκαλοι. Τούτῳ τοίνυν προσελθὼν ὁ θεῖος
 ἀνὴρ καὶ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὑποτάξας, κείρεται μὲν κόμην καὶ τελείται
 τὰ μοναχῶν, συναποκείρεται δὲ νεκροποῖον ἅπαν φρόνημα τῆς ψυχῆς καὶ
 160 σῶμα καὶ τὴν πρὸς αὐτὸ σχέσιν καὶ συμπάθειαν ἀπαρνησάμενος τῆς ψυχῆς
 καὶ ἡδονῆν ὄσσην πρὸς ἄμφω τείνει. Καὶ πρὸς γε ἔτι τὸ αὐτοκρατὲς καὶ ἀδέ-
 σποτον δουλωσάμενος τοῦ λογισμοῦ καὶ τὸν αὐτοῦ σταυρὸν, κατὰ τὸ γεγραμ-
 μένον, ἀράμενος καὶ ἀκολουθήσας Χριστῷ, ταῦτὸν δ' ἂν εἶη λέγειν ἐκείνῳ
 συσταυρωθεῖς, οὕτω θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον Θεῷ, τὴν λογικὴν λα-
 165 τρεῖαν αὐτοῦ προσενήνοχε, τὸ μὲν αὐτόνομόν τε καὶ οἰκειόπιστον ἔξαιρε τα-
 πεινοφρονύνης ὑπαγωγῶν, ἀντὶ ψυχῆς δὲ καὶ θελήματος τοῖς νεύμασι χρώ-
 μενος τοῦ πατρὸς. Διαιτί ; Ἵνα τὴν τε πρώτην ἦταν ἀνακαλέσῃται, ἦν διὰ
 τῆς παρακοῆς ὁ πρῶτος Ἄδὰμ ὑποστάς, θάνατον καὶ φθορὰν καὶ παθῶν
 ἔσμον καὶ δουλείαν τοῦ πονηροῦ τῷ γένει παντὶ ἐπεισήγαγε, καὶ τὴν ὑπακοὴν
 τὴν μέχρι θανάτου τοῦ νέου Ἄδὰμ καὶ σωτήρος μιμήσῃται καὶ λοιπὸν δι'
 170 ἐκεῖνου μεσίτου πρὸς τὴν πρώτην ἐπανεῖλθη ἀπάθειαν καὶ μέντοι καὶ ὧν ἔσχε
 δόντος ἐκεῖνον ἐκστὰς τῷ Θεῷ αὐτὸν ἐκείνον ἔπειτ' ἀμοιβὴν καὶ δῶρον
 258· ἀντιλάβοι πάντων ὑψηλότατον καὶ θειότατον. Βαβαὶ φρικτοῦ | συναλλάγμα-
 τος. Ἐνθεν τοι καὶ τὸν νοῦν ἐκάστοτε προσέχων τῷ πράγματι ὅλος ἦν ἐξηρ-
 τημένος τοῖς τοῦ πρεσβύτου καὶ διδασκάλου νεύμασιν, ἄσμενος ὑποτιθεῖς
 175 ἑαυτὸν ἀνηκέστοις πόνοις καὶ ταλαιπωρίαις, οὐ μόνον ὄσαι τοῖς ἀσκηταῖς
 φάρμακον τοῦ παθητικοῦ καὶ ἀλογωτέρου τῆς ψυχῆς μέρους ἐπινενόηται,
 ἀλλ' ὄσαι καὶ τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν τῷ σαρκίῳ πορίζουσιν. Ἐντεῦθεν ποτὲ
 μὲν τῇ γῆ προσεταλαιπώρει, ποτὲ δὲ παρὰ τῶν φιλοχρίστων ἀνδρῶν ζωῆς
 ἀφορμὰς ἠρανίζετο, ἵνα τῷ μὲν τὴν σάρκα, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν ταπεινώσας
 180 λέγειν μετὰ τοῦ Δαυὶδ ἔχη πρὸς Θεόν, ἴδε τὴν ταπεινώσυνην μου καὶ τὸν
 κόπον μου καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. Καὶ νῦν μὲν ἐξυλίζετο πόρρω-
 θεν τοῦ ἄστεως ἐπιφοριζόμενος καὶ διὰ μέσης τῆς λεωφόρου πρὸς τὸ
 οἰκεῖον σεμνεῖον ἰών, νῦν δὲ σταφυλῶν ἐπιφυλλίδας περιειργάζετο, ἄρτι
 μὲν φιλοπόνως τῷ προστάτῃ διηκονεῖτο, ἄρτι δὲ προσεῖχε τῇ ἀναγνώσει,
 185 αἰεὶ δὲ νηστείας ἐδίδου καὶ ἀγρυπνίας καὶ τῇ κατὰ νοῦν σχολῇ καὶ με-
 λέτῃ ἐν σώματι περισπωμένῳ καὶ μυρίοις ἀγῶσι διασπωμένῳ καί, συνε-
 λόντα φάναι, πολλῇ τι ταλαιπωρίᾳ καὶ ποικίλῃ καὶ διηνεκεῖ προσκείμενος
 ἦν, ἅμα μὲν τῷ διδασκάλῳ καὶ τοῖς ἐκάστοτε προσιοῦσιν ἐνδεεσί ζωῆς πο-
 259· ρίζων ἐφόδια, ἅμα δὲ καὶ καρτερίας ἄθλα καὶ μισθῶν οὐρανίων ἀφορ-
 190 μὰς ἐπίτηδες κομιζόμενος παρὰ τοῦ σοφοῦ τὰ τοιαῦτα πατρὸς. Ὁ δὲ

161 - 162 Matth. 16, 25.

180 Psal. 24, 18

183 ἐπιφυλλίδας cod.

187 ποικίλλη cod.

πάντα ἰσχύων ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι αὐτὸν Χριστῷ προθυμιάτα διατέλει, οὐκ
 ἀνθρώπῳ τὴν λειτουργίαν εἰσφέρειν οἰόμενος, ἀλλ' ὃς ἦκε διακονήσων οὐ
 διακονησόμενος, καὶ γε διατετέλεκε τοῖς δούλοις διακονῶν μέχρι θανάτου καὶ
 195 τούτου διὰ σταυροῦ, ὃν ὄραν ᾤετο βλέπων τὸν ἡγεμόνα καὶ ἀκούειν ἐκεί-
 νου κελεύοντος, καὶ τᾶλλα δὴ τῷ σωτήρι κεχρησθῆαι χρώμενος τῷ πατρί,
 ἀνθ' ὧν οὐδὲν ἐνόμιζε πράττειν ἀνῶν τὰ ὑπὲρ δύναμιν, οὐδὲ τὴν ψυχὴν
 ἡγεῖτο τιμίαν, εἰ πολλάκις ὑπὲρ τῶν ἐκείνῳ δοκούντων αὐτὴν θείην, οὐδὲ
 μᾶλλον ἐνόμιζε παραιρεῖσθαι ἢ προστιθῆναι τοῖς κεχρωσθημένοις καλῶς γε
 200 ἐκεῖνος καὶ τῆς ἑαυτοῦ μεγαλοπρεπείας ἀξίως γινώσκειν. Ὁ γὰρ δι' οὐτι-
 νοσοῦν συνεῖναι τῷ δεσπότῃ καὶ δουλεῦειν ἡξιωμένος ὑπόχρεων μὲν καθί-
 στησι τῆς μελλούσης αὐτὸν διακονίας, ἣν περιζωσάμενος διακονήσει τοῖς δού-
 λοις, ἐντεῦθεν δὲ κομίζεται τοὺς ἀρραβῶνας τῆς θαυμαστῆς ἀμοιβῆς καὶ τοῦ
 ἀπορρήτου καὶ πάντα νοῦν νικῶντος χρέους ἐκείνου, ἄλλων τε πολλῶν ἕνεκα
 καὶ ὅτι σύνεστιν ἤδη τῷ βασιλεῖ δι' εἰκόνας ἐμψύχου, ὃ παντὸς μᾶλλον
 205 συνορῶν ὃ θεῖος ἀνὴρ, ἐφίλει μὲν τὸν διδάσκαλον καὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἐτι-
 259ν μάτῳ, ὡς καὶ δεῖσαν | ἐτοιμώτατα ταύτην ὑπὲρ αὐτοῦ θείναι. Παρατιθεῖς δὲ
 τὸ αὐτοῦ ταῖς τοῦ δεσπότου χάρισι καὶ τῷ φίλτρῳ καὶ τὴν ὑπερβολὴν φρίτ-
 των ἐκείνων, εἰς ἄβυσσον ταπεινοφροσύνης τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς κατήγε.
 Κἀντεῦθεν εἰς ἀπαθείας ὕψος ἠρμένος, ἡραδίως ὑπερίπτατο τῶν τοῦ πονηροῦ
 210 παγίδων, ὡς ἐπ' αὐτῷ καὶ μάλα τὸ τῷ σχολαστικῷ Ἰωάννῃ δοκοῦν τελεῖσθαι,
 ἔξ ὑπακοῆς ἔλθειν εἰς ἀπάθειαν διὰ μέσου τῆς μετριοφροσύνης, ἐφθακῶς
 εἰς τὴν τῆς ἀρετῆς κορυφὴν πρὶν βαδίσαι. Ἄλλα ταῦτα μὲν ἴσως καὶ ἄλλοις
 ἐσπούδαστο καὶ κατῶρθωτο, τῆς θείας χειρὸς συνεφαπτομένης. Ὡ δὲ διαφε-
 ρόντως ὑπερβάλλειν ἀπαντας τὸν ἱερώτατον Γαβριὴλ ἡγοῦμαι, ἢ τῆς φύσεως
 215 ἦν ἀπλότης καὶ ὥσπερ ἔμφυτος ἀγιότης καὶ ἡ τοῦ τρόπου εὐθύτης καὶ ὁσιό-
 τητος, δι' ἣν οὐ μᾶλλον ἐδόκει διὰ σπουδῆς ἴεσαι καὶ πόνου πρὸς τὴν τῆς ἀ-
 ρετῆς κτῆσιν, ἀλλ' οὕτως ὁμαλῶς καὶ ἡραδίως, ὥσπερ καθαρὸς ὀφθαλμὸς
 πρὸς τὴν φωτὸς κοινωνίαν. Τούτου δ' ἂν τις αἰτιάσαιο τὴν ἐκείνου τῆς
 ψυχῆς καθαρότητα καὶ ὑγείαν, καθ' ἣν μένων ἐν τῷ τῆς φύσεως καθεστῶτι
 220 καὶ μηδεμίαν πονηρίας διπλόην ἐπεισαγαγὼν τῷ ἀπλῷ καὶ θεοειδεῖ τῆς ψυ-
 χῆς, ἕλεως ἐχώρει πρὸς ἀγαθοῦ πᾶσαν ἰδέαν, οὐδεμίαν ἔχων ἀνάγκην ξενο-
 260ρπαθεῖν δι' ἐπειξίαν τῶν | ἐναντίων, ὃ τοῖς ἄλλοις συμβαίνει. Ἄνηρ γὰρ ἐκεί-
 νος οὕτως εὐθύς ἦν τὴν ψυχὴν, ὡς καὶ τοῖς μετὰ λογισμοῦ πρὸς τὴν ὄψιν
 ὀρώσιν τὸ τῆς ψυχῆς ἀγγελικὸν καὶ θεοειδὲς διαφαίνεσθαι, τῆς ἔνδον κατα-
 225 στάσεως εἰς τὰ σώματος πέρατα διαδιδομένης. Αὐτίκα γὰρ τὸ χάριεν καὶ
 φαιδρὸν καὶ προσηγὲς τῶν ὀφθαλμῶν προσυπήντα, τοῖς δὲ κοσμιότης ἐπέ-
 πρεπεν ἄροητος καὶ σεμνότης. Οὔτε γὰρ τὸ χάριεν εἰς διακεχυμένον ἐξῆγεν,
 οὔτε τὸ σεμνὸν συναγωγῇ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ὀφρῶν εἰς σκυθρωπότη-
 τητα ἦγεν, ἀλλ' ἡπιός τε ἦν ἄπας καὶ μειλίχιος καὶ χαρίεις καὶ τῆς τοῦ νοῦ

- 230 φυλακῆς ἥκιστα πάντων ἡμέλει· τῷ μὲν στεροῶ καὶ βεβηκότι τοῦ φρονήμα-
τος περιποιούμενος τὴν σεμνότητα τῷ προσώπῳ, τῇ δὲ χάριτι τῶν ἡθῶν
τῆς ψυχῆς μηνύων τὴν εὐφροσύνην πᾶσιν ἐκόμα τοῖς ἀγαθοῖς. Ἐξέφρων ἦν,
σώφρων εἶπερ τις ἄλλος, ἀνδρεῖος, δίκαιος, τέλειος τῇ τῆς ἀρετῆς ἕξει καὶ
ἐνεργείᾳ, ἐν βίῳ τελείῳ τῶν μὲν παρόντων ὡς μηκέτ' ὄντων ὑπερέερα, ὅλη
- 235 δὲ ψυχῇ τῶν μελλόντων ἀντείχεται. Οὐ πλοῦτον ἐθαύμαζεν, οὐ δυναστείαν,
οὐ σώματος ὑγείαν καὶ ὥαμην, οὐ ζηλωτὸν καὶ μακάριον ἠγείτο τὸν τῆς ἐπι-
κλήρου ταύτης δόξης τῆς κορυφῆς ἐπιβεβηκότα. Μόνον ἤδει τίμιον τὴν ἀρε-
- 260^ν τὴν κτῆμα, μόνην εὐδαιμονίαν | ἐνόμιζε τῷ Θεῷ κεχρησθῆναι. Τῶν ἡδονῶν
οὐχ ὅσον ἐν τοῖς πράγμασιν κρείττων ἦν, ἀλλὰ κἂν τῇ τῆς φαντασίας
240 αὐτονομίᾳ, Θεοῦ δὲ μόνου καὶ τῶν θείων ἤρα πραγμάτων καὶ ἀπολαύων
οὐκ ἤδει κόρον καὶ τρυφῶν πεινῶντι ἐώκει. Ὁργῆς καὶ θυμοῦ καὶ λύπης
καὶ φόβου ἀνώτερος ἦν. Πεινῶν μὲν ἐκοιμήθη πολλάκις, ὀργισμένος δὲ οὐδὲ
ἄπαξ. Ἐν τοῖς πόνοις καρτερικὸς καὶ φερέπνος, ἐν ταῖς συμφοραῖς ἀκατά-
πτωτος καὶ ἀήττητος, ἐν ταῖς περιστάσεσιν ὑπομονητικὸς τε καὶ ἀπεριτρε-
- 245 πτος, ἐν τοῖς πειρασμοῖς καρτερικὸς τε καὶ εὐελπίς, τὴν ἄνωθεν αἰεὶ φαντα-
ζόμενος συμμαχίαν, ἐν ἀνέσει πρὸς ἐπιφορὰν παρεσκευάσθαι πειρασμῶν, πο-
λεμούμενος δὲ ταῖς ἐλλείψιν εὐφραίνειτο τῆς εἰρήνης. Τὰ μὲν προσόντα τῶν
ἀγαθῶν Θεῷ λογιζόμενος τὰς ἀξίας ἀμοιβὰς ἐνενόει, αἰεὶ δὲ τὴν κτῆσιν
προσαύξων οὐκ ἠγάπα τοῖς οὐσι. Τίς δ' ἂν ἐφίκοιτο λόγος τοῦ μεγαλοφυ-
- 250 οῦς τοῦ ἀνδρὸς καὶ γενναίου ; Ἰλαρὸς ἦν, εὐπροσήγορος, φιλοπροσήγορος,
πάντας σεβόμενος καὶ τιμῶν ὑπὲρ τὴν ἀξίαν, οὐ κολακεύων, οὐδὲ δουλεύων,
ἀλλ' ἑαυτοῦ πάντα οἰόμενος ὑπερέχοντας. Διὰ μὲν ἐπαίνων καὶ παραίνεσεων
πρὸς ἀρετὴν εἶλκε, ἐπιτιμῶν δὲ καὶ ἐλέγχων κακίας ἀφίστη, μᾶλλον εὐφραине
τοῖς ἐλέγχοις ἢ περ ἕτεροι τοῖς ἐπαίνοις. Τὸ γὰρ αὐστηρὸν τῶν φαρμάκων
- 261^τ τῇ τοῦ ἡθῶς προσηνεῖα καὶ | γλυκύτητι λανθάνειν ἐποίει. Μᾶλλον ἐφείλ-
κετο σιωπῶν ἢ τοῖς μυρίοις ἕτεροι λόγοις. Οὐ δώροις ἐδουλοῦτο, οὐκ ἀπει-
λὰς ἐδεδίει, οὐ τὸν θάνατον αὐτόν, οὐδὲν πλὴν τῆς ἁμαρτίας φοβερὸν ἠ-
γεῖτο. Ὁ αὐτὸς πολιτικὸς τε ἦν καὶ ἡσύχιος, κοινότατός τε καὶ ἰδιαίτατος,
τὰ μὲν τῇ γνώμῃ, τὰ δὲ τῇ πρὸς Θεὸν νεύσει, ὁ αὐτὸς οἰκονομικὸς τε καὶ ἐλευ-
- 260 θέριος, ταπεινὸς τε καὶ μεγάλωφρων. Πάντας μὲν ἀνθρώπους ἐφίλει, τοὺς
μὲν χρηστοὺς καὶ διὰ τὸν τρόπον, τοὺς πονηροὺς δὲ διὰ μόνην τὴν φύσιν
καὶ τὸν ζῆλον τοῦ ἀνωτάτου πατρὸς, ὃς ὁμοίως ἅπασι χαρίζεται τὰς ἡλίου
ἀκτίνας καὶ ὕει πᾶσιν ἕξιου, μόνους δὲ συνέχαιρε τοῖς βελτίστοις καὶ μό-
νοις ἐκέχρητο τοῖς ὠφελείν [ἦ] δυναμένοις ἢ ὠφελείσθαι. Πάντων προυν-
- 265 νόει τῆς σωτηρίας καὶ συνήχεται τὰγαθὰ περικαίόμενος τῆς πάντων ἀγά-
πης. Οὐ μόνον περὶ πλείονος ἠγε τῶν ἰδίων τὰ τοῦ πλησίον, ἀλλὰ καὶ τὴν
ψυχὴν πρόθυμος ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, καλούσης ἀνάγκης, προσέσθαι. Ἐψηλὸς ἦν
ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τὴν ἀρετὴν ἀπαράμιλλος, ὑποβεβηκὼς δὲ τῷ μετρίῳ τῆς

γνώμης καὶ τῷ πᾶσιν εἶκειν καὶ ὑποπίπτειν, ἀγγελικὸς τὴν διάνοιαν, λαμ-
 270 πρότατος καὶ καθαρώτατος τὴν ψυχὴν, ταμεῖον ἄντικρυς τῆς εὐδοκίας τῶν
 τοῦ θεοῦ πνεύματος χαρισμάτων. Ἐπιλείπει δ' ἂν ἡμᾶς ὁ βίος τὸ ὑπερφυῆς
 261^v θαυμάζοντας τῆς φύσεως τοῦ μεγάλου | ἀλλὰ τοῦ μὲν ὡς οὐκ εἰκοντος λό-
 γοις, οὐδ' ὑποπίπτοντος νόμοις, ἐπαίνοιν ἀφέξομαι γε καὶ ἄκων, τῶν δὲ
 275 πράξεων εἰς δύναμιν ἀποπειρατέον ἂν εἴη, τοῦτο μόνον προσθέντα, παντὸς
 μᾶλλον ἐκείνῳ προσήκον, ὡς εἶπερ ἔδει τὴν ἀνθρωπίνην ἀρετὴν τῷ βίῳ δι'
 ἀνθρώπου φανεῖσαν τὸ τοῦ ἥθους ἀπεριττόν τε καὶ κόσμιον καὶ θεοειδὲς
 τοῦς ἀνθρώπους τελέσει καὶ εἰκόνα τινὰ πάσης ἀρετῆς καὶ φιλοσοφίας εἰς
 κάλλος ἐξησκημένην προθεῖναι τῷ βίῳ, μὴ δι' ἄλλου μᾶλλον ἢ τῆς μακα-
 ρίας ἐκείνης ψυχῆς ἐλέσθαι ἂν ἡμῖν ἐμφανῆ γενέσθαι. Οὕτως ἦν ἡρμοσμένος
 280 καὶ διὰ πάντων συνῶδων ἐκείνη.

Ἄλλ' ἐπανακτέον τὸν λόγον, τὰς ἐκδρομὰς ὅση δύναμις ἀναστέλλου-
 σιν. Συνῆν τοιγαροῦν ὁ γενναῖος τῷ θεῷ πρεσβύτη, ἀπροσκόπως τὸν τῆς
 ἀσκήσεως δρόμον ἀνύων καὶ ὥσπερ τις πτηνὸς διαέριος πρὸς τὸ τῆς ἀπα-
 285 θείας αἰρόμενος ὕψος. Ἐπεὶ δὲ τὸ περιφανὲς αὐτῶν τοῦ κατὰ Θεὸν βίου καὶ
 πολλοὺς ἄλλους πρὸς τὸν ὅμοιον ζῆλον κινήσαν συνοίκους σφίσις εἰργάσατο,
 καὶ ἦσαν οὐκ ἀγενὲς σύστημα, καὶ λοιπὸν ἔδει τοῦτοις εὐαγοῦς τινας χώ-
 ρου, ἐφ' οὗ σμενεῖον ἐχρῆν ἰδρυσάμενους τὴν διατριβὴν ὡς ἄριστα διατί-
 262^r θεοσθαι, ὁ μὲν ποιμὴν τὸν κάλλιστον τῆς πόλεως τόπον ἀπολεξάμενος, ἴνα-
 290 δήποτε καὶ βασιλεία ἴδρυτο, τοῖς φοιτηταῖς διακαθαίρειν ἐδίδου καὶ | πρὸς
 οἰκοδομίαν εὐτρεπίζειν μοναστηρίου καὶ τὴν παρασκευὴν ἀξιόχρῳ τίθεσθαι.
 Ὁ δὲ Θεὸς ἄνωθεν καὶ τόνδε τὸν ἄθλον ἄρα τῷ πάντ' ἀρίστῳ καὶ γενναίῳ
 Γαβριὴλ ἐπεκλήρωσε. Καὶ ὁ τρόπος οἷος γράμματα τοῦ κρατοῦντος παρὰ
 τὸν ποιμένα φοιτῶσιν ἐπὶ προστασίαν αὐτὸν προκαλούμενα τῆς πάντα λαμ-
 295 πρᾶς μονῆς τῶν Στουδίου. Καὶ ὁ μὲν, ὡς οὐκ ἐνὸν ἀντιβαίνειν, ἄνεισιν ὡς
 τὸν βασιλέα, τῷ δὲ ἐπιτέτραπται παρὰ τοῦ πατρὸς ἦ τε τῶν ἀδελφῶν προ-
 στασία καὶ ἡ τῆς οἰκοδομίας φροντίς, ἐκάτερον μεγάλου πόνου καὶ ψυχῆς
 γενναίας δεόμενον. Δέχεται καὶ ἀμφοῖν ὁ μέγας τὴν ἐπιμέλειαν, οὐ μεμαθη-
 κὼς ἐρίζειν οὐδὲ κραυγάζειν οὐδ' ἀντιλογίας προεῖσθαι ὄημα, κἂν ἐπὶ θά-
 νατον αὐτὸν τύχῃ προτρεπόμενος ὁ πατήρ. Ὡς μὲν οὖν ἄριστα τὴν πνευμα-
 300 τικὴν ἡγεμονίαν διαθεῖτο τῆς αὐτοῦ ψυχῆς τὴν σωτηρίαν ἐκάστου τῶν ὑπὸ
 χεῖρα ὑπεριτιθεὶς καὶ ὡς ἀρχέτυπον ἑαυτὸν καὶ ζωῆς ἀρίστης καὶ ταπεινώ-
 σεως ἄκρας πᾶσι προσθεῖη, δοῦλον ἑαυτὸν διὰ Χριστὸν νομίζων τῶν ἀδελφῶν,
 ταῦτα δὲ ὡς οὐκ ἐνὸν ἀξίως ὑμῆσαι, ἑάσειν μοι δοκῶ. Περὶ δὲ τῆς τῶν
 305 ἔργων κατασκευῆς οὐ μέτρια τινα διανοεῖται, οὐδ' ὡς τε καὶ τῷ σχήματι
 τῷ ἐκείνου συμβαίνοντα εἶναι, οὐδ' οἷα ἂν ἐπὶ νοῦν πένητος ἔλθοι, ἀλ-
 λά πρὸς ἃ καὶ χεῖρ ἂν ἀπόκνησε βασιλέως. Ὁ δὲ καὶ διανενοῖται καὶ ἐνήρ-

- 262^v ξατο | καὶ εἰς θανμασίον τι καὶ περιφανὲς πέρας ἤγαγεν.
 Ἐπεὶ δὲ μετὰ συγνὸν χρόνον καὶ ὁ θεῖος πρεσβύτης ἀφίκτο καὶ τοῖς
 ὀφθαλμοῖς ἔλαβεν ἃ τοῖς ὡσὶ δεχόμενος διαπιστῶν ἦν, ἐθαύμασε μὲν τῆς
 310 σπουδῆς καὶ μεγαλοουργίας τὸν ἄνδρα καὶ τῆς εὐλογίας αὐτοῦ καὶ τῶν εὐ-
 χῶν μετεδίδου πλουσίων, μικρὸν δ' ἐπιβιούς τῇ κατασκευῇ τοῦ νεῶ ἐν αὐ-
 ταῖς ταῖς χερσὶ τοῦ μεγάλου ἡδέως ἐναποψύξας μεταχωρεῖ πρὸς Θεόν, τῆς
 ἀρετῆς τὰ γέρα λαμπρὰ κομιοῦμενος.
- ἽΟ δὲ θαυμάσιος Γαβριήλ καὶ τῷ ναῷ πέρας ἔθετο καὶ τὰ περίε εἰς
 315 τόδε κάλλους καὶ λαμπρότητος ἤγαγεν, ὡς ἐμπρόπειν μὲν λαμπρὸν οἶον τῇ
 πόλει, ἔνδειξιν δ' εἶναι τῆς τοῦ πεφυκτοῦς φιλοτεχνίας, ἀμιλλᾶσθαι δὲ πως
 τοῖς οὐρανίοις κάλλεσιν. Ὅσα γε εἰς κιόνων καὶ μαρμάρων αὐγὴν καὶ γρα-
 φικῆς ἀκριβειαν φέρει, εἶπεσ ἂν αὐτὸν ἀπόρροϊάν τινα θείου κάλλους, ἱερὰν
 κατοχὴν καὶ βακχεῖαν ταῖς τῶν ὀρώτων ψυχαῖς ἐνιέντα. Τὸν μὲν οὖν Σολο-
 320 μῶντα πάντες θαυμάζουσι τῆς ἰδρύσεως τοῦ νεῶ, οὐ τοσοῦτον ὅτι βασιλεὺς
 ὦν καὶ πρὸς γε τῇ τῆς Παλαιστίνης δυνάμει Συρίαν τε καὶ Φοινίκην καὶ
 Αἴγυπτον ἔχων συναιρομένης τοῖς ἔργοις καὶ μέντοι καὶ παρὰ πατρός ὕλης
 παρασκευὴν ἀξιόλογον καὶ χρυσοῦ θησαυρὸν μυρίου διαδεξάμενος ἤρκεσε πρὸς
 263^r | αἴσιον πέρας ἀγαγεῖν τὰ βεβουλημένα, ὅσον ὅτι πατρός οὕτω θανμαστοῦ
 325 προυκρίθη καὶ ἐξελέγη πρὸς τὸ θεοφιλὲς ἔργον παρὰ Θεῷ διαιτητῇ καὶ κλη-
 ρούχῳ, τῷ δὲ ἦ τε σύντροφος πενία καὶ τὸ προκεκρισθαι τοιοῦτου πατρός,
 ᾧ μηδὲν ὁ Θεὸς ἐπικαλεῖν εἶχεν οἶον ἐκείνῳ, μείζονα φέρει φιλοτιμίαν καὶ
 δόξαν καὶ παρὰ ταῖς ἀπάντων ψυχαῖς πίστιν ἀκίνητον ἐνιδρύει μὴ ἂν ἄλλως
 οὕτως ἐπ' αὐτὸν εὐδοκῆσαι τὸ θεῖον καὶ συνάρασθαι οἱ πρὸς τοῦργον, εἰ
 330 μὴ τὴν αὐτὸς αὐτοῦ ψυχὴν τῷ Θεῷ πρότερον καθιερώκει, ἔμψυχον ναὸν
 τῆς Τριάδος ἑαυτὸν ἀνεγείρας, ὡς μὴ μόνον δόξαν φέρειν τῷ ἐνοικοῦντι,
 ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκάστοτε προσιούσιν αἴτιον καθίστασθαι σωτηρίας. Εἶεν. Ἐ-
 πὶ δὲ ὁ πατὴρ τῆς παρουσίας ζωῆς μετετέθη, μὴ τὸ ἦθος ἄρα καὶ τὴν ἀρί-
 335 στην δίαίταν ἠλλοίωσεν ὁ γενναῖος πρὸς ἀρχοντικὸν ἑαυτὸν ἄρας τύπον ἢ
 τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τῶν ὑπηκόων ἐμείωσεν ἢ τοῦ τόνου τῆς ἀσκήσεως
 καθυφῆκεν ἢ τῆς τῶν ἔργων ὀλιγώρησεν εὐπρεπείας; Ἡκιστὰ γε. Ἄλλ'
 ὁμοῦ πάντα καὶ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν μαθητῶν καὶ τὰ τῆς μονῆς
 λαμπρῶς ἐπηύξει καὶ περιφανέστατα διετίθει τὸ καθημέραν. Οὐ γάρ, ἢ πρό-
 263^v σθεν ἔφην, μᾶλλον διανοίας μόνον δοῦλον ἑαυτὸν ἐνόμιζε τῶν συνόντων, ἀλλ'
 οὐδ' ἐν τοῖς ἔργοις ἀπηξίου τὰ δούλων ἐπιδεικνυσθαι, ἀλλὰ καὶ προθύμῳ | καὶ
 γενναίᾳ χειρὶ καὶ αὐτῶν συνεφήπτετο τῶν εὐτελεστάτων καὶ βαρυστάτων καὶ
 μᾶλλον ἔχαιρεν ἐτέροις διακονούμενος ἢ αὐτὸς ἀνέχεσθαι λειτουργούντων.
 Τὴν μέντοι τάξιν καὶ τὸ διδασκαλικὸν ἀξίωμα διετέλει φυλάττων καὶ τοῖς
 ὑπηκόοις αἰδέσιμον καὶ φοβερὸν ἑαυτὸν συνιστὰς τῷ τῆς ἀρετῆς ὑψηλῷ καὶ
 345 ἀπαραιμίλλῳ καὶ τῷ μεγαλοφρεῖ τῆς ψυχῆς καὶ γενναίῳ. Ἄλλὰ γὰρ οὐκ οἶδ'

ὅπως προσφύομαι τοῖς τοιούτοις λόγοις καὶ οὐκ ἔῃ με τὸ τῶν ἡθῶν τοῦ ἀνδρὸς θαῦμα πρόσω τὸν λόγον ἐπέγειν. Ἐπανακτέον δ' ὅμως εἰς δύναμιν.

350 Τῆς οὐκ ἀγαθῆς τύχης λαμπρῶ τῷ ῥοίῳ κατα τῶν ἀθλίων πνευσάσης Ῥωμαίων καὶ οὐδ' ὀκωσιotiὺν ἔτι καθεκτῆς οὔσης, ἀλλ' ἄρδην ἄπανθ' ὅσον οὐκ ἤδη τὰ ἡμέτερα χειρὶ περσικῇ κατενεγκεῖν ἀπειλούσης καὶ τῆς Θεσσαλονικέων πόλεως δεινῶς πολιορκουμένης καὶ μηδεμιᾶς ἐλπίδος λοιπῆς οὔσης τοῦ μὴ τοῖς πολεμίοις ἀλῶναί τε καὶ θάπτον ἔξανδραποδισθῆναι, ἀνάγκην δ' μέγας ὑφίσταται καὶ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς θαυμαστοὺς προλιπεῖν
355 χρησιμοποιήσας. Τοῦτο δ' ἦν ἄρα τῆς θείας ἔργον προνοίας, ἅμα μὲν ἔκδηλον καὶ περιφανῆ τῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καθιστάσης, ἅμα δὲ καὶ τὸ τῆς πόλεως ἔρεισμα καὶ τὴν | φρουρὰν πόρρω θιθείσης, ὡς
264r ἂν μηδενὸς ἔτι κωλύοντος ἢ ἀνατεινομένη παιδευτικῇ τοῦ Θεοῦ χειρὶ τὸ ἐνεργὸν λάβῃ, φειδομένη δι' ἕνα δίκαιον ἄψασθαι τῶν ἡμαρτηκότων.

360 Ἦν ταῦτα. Καὶ τῆς βασιλευσύσης ἐπιβὰς ὁ πατὴρ δέχεται τὴν προστασίαν αὐτίκα καὶ τὴν οἴκησιν τῶν φροντιστηρίων τοῦ περικαλλεστάτου, Χώραν αὐτὸ καλεῖν ἐθέλουσιν οἱ πολῖται, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων φρονιστηρίων ἔφορος καθίσταται καὶ διαιτητῆς καὶ τῆς κατὰ μοναχοὺς ἀρετῆς τεχνίτης, ὥσπερ αὐτοῖς πράγμασιν οὐ λόγοις τῶν μὲν ἀνακρητυτόντων ἀπάντων τὴν τελεωτάτην αὐτῷ τῆς ποιμαντικῆς ἐπιστήμην, τῷ δὲ τὴν ἀρίστην τῆς ψυχῆς ἔξιν, ὅτι δὴ τῷ καλλίστῳ καὶ βελτίστῳ τὴν ἀρετὴν πρέπον ἐνδιαίτημα τῆς πόλεως ὁ κάλλιστος χώρος, ᾧ μὴδ' ἐπιθετοῦ δεῖ κλήσεως, ἵνα κατάδηλος ᾦ. Καὶ δῆτα συχνὸν οὐ πάνυ τοι χρόνον ἐνταῦθα διατρίψας καὶ θαυμασθεὶς μὲν ὑπὸ βασιλέως, θαυμασθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν
370 ἐν τέλει, λύχνος δὲ λαμπρὸς οὐ μάλα δίκαιος καλύπτεσθαι τῷ τῆς ἡσυχίας μοδίῳ φανεῖς τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ εἰς τὸν περιφανῆ τῆς ἱεραρχίας ἀνάγεται θρόνον, τῆς κατὰ Χαλκηδόνα ἱεράς μητροπόλεως τοὺς οἴκας πιστευθεὶς, καὶ τοῦτο σὺν λόγῳ καὶ σώφρονι λογισμῷ, ἵνα μήτε προφάσει
264v τῆς τοῦ ποιμνίου φροντίδος πόρρω | τῆς πόλεως τηλικούτων ἀγαθὸν ἔλαθῃ
375 καὶ κοινωνὸς τῆς ἀρχῆς ἐν μέρει τῷ καθολικῷ τῆς ἐκκλησίας τυγχάνη ποιμῆνι. Οὐδὲν δὲ οἷον μικρὸν τι προσδιατρίψαι τῷ τόπῳ. Ὁ τῆς Χαλκηδόνας ἱερὸς θρόνος, πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἄνωθεν τιμηθεὶς παρὰ τῶν θείων πατέρων πρεσβείοις, ἀντὶ μεγίστης τιμῆς καὶ τι μέρος διέπειν ἐντὸς τῆς βασιλευσύσης λαμβάνει. Δι' ἦν μὲν αἰτίαν παρέλκον ἂν εἶη λέγειν, λαμβάνει δ'
380 οὖν. Τοῦτο σκανδάλων πρόφασις ἀεὶ καθιεστήκει τοῖν ποιμῆνοι ἀμφοῖν, λέγω δὴ τῷ πατριάρχῳ καὶ τῷ Χαλκηδόνας προέδρῳ. Ταῦτ' ἄρα καὶ τοῖς ἱεροῖς ἐπεψήφιστο πάλαι ἐπισκόποις, μηδένα τοῦ λοιποῦ χειροτονεῖν Χαλκη-

370 Marc. 4, 22

346 προσφύομαι cod.

δόμος. Ἄλλ' ὁ μέγας καὶ μόνον φανεῖς αὐτίκα λύει τὸ δόγμα, μόνος τοῦ τε
 γέρωσ κριθεὶς ἄξιος καὶ πιστευθεὶς μηδὲν τοῦ τῆς εἰρήνης καλοῦ πρότερον
 385 ἄξειν. Καὶ τὸ μέγιστον ὡς ἂν τῆς ἀρχῆς κοινωνίᾳ πᾶσαν ἔχη καταφαιδρῦ-
 νειν τὴν ἐκκλησίαν καὶ πρὸς μεγίστην ἐπίδοσιν ἀρετῆς ἐνάγειν, ὡς ἂν τις
 ἁγιασμοῦ καὶ καλοκαγαθίας ὦν ζύμη, καὶ μὲν δὴ καὶ πρὸς ἱερωσύνης εὐθύ-
 τητα κανονικὴν στάθμην καὶ γνώμονα τῆς τελεωτάτης ἱεραρχίας ἑαυτὸν προ-
 θεῖς τῆ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ὥστε τοὺς βουλομένους κάλλιστα ἐφαρμόσαι
 390 καὶ εἰς τὸν ἔσχατον ὄρον τῆς θειοτάτης ἔξεως ἦκειν εἰς ἐκεῖνον ὁρῶντας τὸν
 τρόπον ἡυθμίζειν. |

Ἐπεὶ δὲ προσθήκην μεγίστην τῶν ὄντων ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν λύ-
 σιν ὁ Θεὸς ἐβούλετο τὸν θαυμάσιον χαρίσασθαι τῇ πατρίδι, ἥδη τῶν ἡμαρ-
 τημένων διὰ τῆς παιδείας ἐπηρεημένη, ὃν καὶ πρὸ κοιτίας μητρὸς εἰς τὴν
 395 αὐτῆς ἀφώρισε προστασίαν καὶ ἱερᾶς παιδείας καὶ νοουθεσίας καὶ καθαρό-
 τητος βίου καὶ ἀσκητικῶν ἰδρώτων καὶ καταλήλων ἐπάθλων καὶ χαρισμά-
 των τοῦ θεοῦ πνεύματος ἠξιώκει, πρὸς τοῦτο δὴ τὸ τέλος τὰ κατ' αὐτὸν
 ἄγων, λέγω δὴ τὴν ἔλευθερίαν καὶ σωτηρίαν τῆς αὐτοῦ πόλεως, τί γίνεται ;
 Εἶχον μὲν ἐλόντες Ἀχαιμενίδαι τὴν πόλιν, εἶχον δὲ οὐδὲν μᾶλλον, ἀλλ'
 400 ὁ τὴν Σάρραν καθαρὰν ἀλλοτρίας κοίτης τῷ πατριάρχει διασώσάμενος
 μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν καὶ τήνδε κακῶν ἀπαθῆ καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν ἐν ταῖς
 χερσὶ τῶν ἀλαστόρων διαφυλάττει τῷ ταύτης προστατῆ καὶ πολιοῦχῳ, τῷ με-
 γαλομάρτυρι καὶ μυροβλήτῃ, φημί, Δημητρίῳ. Ἄ καὶ γνοὺς ὁ πατὴρ ποθεῖ
 τὴν ἐνεγκαμένην, μιμησθήσεται τῶν πολλῶν ἰδρώτων καὶ πόνων, ἐπάνεισιν,
 405 ἔχεται μετὰ τῆς ἴσης σπουδῆς τῆς προτέρας μεγαλουργίας.

Ἐν τούτῳ τοῦ χρόνου μεθίστησι πρὸς ἑαυτὴν ἡ Τριάς τὸν τῆς πόλεως
 ἱεράρχην, τὸν πολὺν τὰ θεῖα καὶ μέγαν Ἰσίδωρον, τὸν λαμπρὸν τῆς ἐκκλησίας
 φωστῆρα, τὸ στερέωμα τῶν θείων δογμάτων, τὸν ταῖς ἀρεταῖς κατὰ τεσσάρων
 265ν οὐρανόν. | Καὶ ὁ μὲν τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι πολλῷ μᾶλλον κρεῖττον
 410 νομίζει τοῦ περιμένειν τῇ σαρκὶ δι' ἡμᾶς, οὐκ οἶδ' ὅπως τούτῳ μόνον ἀπολει-
 φθεὶς τοῦ ἀποστολικοῦ ζήλου, οἶμαι δὲ θαρρήσας τῷ διαδόχῳ, τὸ ποίμνιον
 δὲ μετὰ τῶν μεγίστων ἐλπιδῶν παρακατατίθεται τῷ μεγάλῳ, πολλὰ τῷ τε κλή-
 ρῳ καὶ τοῖς πολιτευομένοις ἄρχουσιν ἐπισκήψας, μηδένα τῆς σφετέρας αὐτῶν
 415 ζητεῖν [τῆς] ἐκκλησίας προστατὴν ἀμείνονα, τὸν πάντων ἄριστον ἔχοντας ἐν χερ-
 σί, ταύτην λέγων τελευταῖαν αὐτοῖς τε τῶν συνοισόντων γνώμην εἰσάγειν καὶ
 τῷ κοινῷ τῶν ἱεραρχῶν συνεδρίῳ τὴν δοκοῦσαν ἀρίστην ψῆφον ὡς οὐκ ἔστιν
 οὐδεὶς, οὐδὲ εἷς, τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ζώντων, ὃς ἀρκέσει τὰ τοιαῦτα κατὰ τὸν
 ἱερώτατον Γαβριήλ περαίνειν. Καὶ ὁ μὲν ἔλεγε καὶ πάντες συνήχοντο. Θεὸς
 δ' ἐπεψηφίζετο τοῖς ἐκεῖνου λόγοις διὰ τῆς ἐκκλησίας, ὁ καὶ τὴν γνώμην

420 ἐμπνεύσας ἐκείνῳ καὶ τοὺς ζῶντας τῶν ἐπισκόπων πείσας θέσθαι τῇ ψήφῳ.
 Ὁ μὲν οὖν θεῖος Ἰσιδωρος πρέπουσιν ἐπιλόγοις τοῖς ὑπὲρ τῆς ποιμνης ψη-
 φίσμασι καὶ τοῖς κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐγκωμίοις τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς κατακλείει.
 Γίνεται δὲ περὶ τὸν θρόνον ἕρις οὐ μάλα δίκαια. Ἐδίδου γὰρ τοῖς βουλομέ-
 266^r νοις ἀντιποιεῖσθαι πάροδον ὁ καιρὸς, τῶν Περσῶν ἐχόντων τὸ κράτος καὶ
 τῆς ἄριστα τὰ τοιαῦτα | ταττούσης ἐκκλησίας δεινῶς ὑπ' αὐτῶν πολιορκου-
 μένης· Πλὴν νικᾷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ τῷ ἁγίῳ κυροῦται τὰ τῆς τιμῆς,
 τῶν δρᾶν ἐχόντων τὰ τοιαῦτα γραμμάτων καταπεφοιτηκῶτων ἐκεῖθεν. Καὶ
 παρρησιάζεται τὰ τῆς ἀρετῆς καὶ ὁ χειμῶν ἐκποδῶν καὶ τὸ τῶν ψυχῶν
 430 ἔαρ φαιδρὸν καὶ τὰ τοῦ πνευματικοῦ θέρους ἐν ἐλπίσι χρησταῖς· καὶ κοιμί-
 ζεται μὲν αὐτίκα τὸ ἐπὶ τῷ ποιμένι τῆς πόλεως πένθος κοινόν, κοιμίζεται
 δὲ ἑκάστοις τὸ ἴδιον. Ἄει γὰρ ἡ μείζων ἡδονὴ ἄμαυροῦ τὴν ἐλάττονα ὀδύνην
 καὶ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν κατακρατεῖ τοῦ ἰδίου κακοῦ. Μάχη δὲ καὶ ἕρις καὶ
 συναλλαγμάτων βιαιὼν στραγγαλιὰ μακρὰν ὑπερορίζεται, κατὰγεται δὲ εἰ-
 ρήνη βαθεῖα, ἣ τε πρὸς ἑαυτὸν ἑκάστου καὶ πρὸς τε ἀλλήλους καὶ τὸν Θεόν,
 435 καὶ δικαιοσύνη καὶ δσιότης καὶ σύμπας ὁ κύκλος τῶν ἀρετῶν. Καὶ πρῶτον
 μὲν καταλλάττει τὸ στασιάζον πρὸς ἑαυτόν, μᾶλλον δὲ διαλλάττει πρὸς τὸν
 Θεόν, ἄλλον ἄλλου φθάνοντος εἰς παραίτησιν καὶ πάντων πρὸς ἔνωσιν ἄρρη-
 κτον ἐλκομένων ταῖς τε τῆς ἀρετῆς καὶ πρῶτης ἐπφοδαῖς καὶ ταῖς τῶν μει-
 λιχίων ἡθῶν βιαιοῖς ὀλκαῖς. Ἔπειτ' ἀφ' ἐστίας ἀρξάμενος, ὃ δὴ λέγεται, τάτ-
 440 τει λίαν σεμνῶς καὶ πανσόφως τὴν ἱερὰν τάξιν τοῦ βήματος. Διαλέγεται
 266^v τοῖς ἱερουργοῖς περὶ βίου καθαρότητος καὶ σεμνότητος καὶ | τελεωτέρας ἀγω-
 γῆς, δείκνυσιν ὁποῖον δὴ τινα προσῆκεν ὑπάρχειν τὸν ἐγγίζειν ἡξιωμένον
 Θεῷ καὶ τὴν ἀπόρητον καὶ φρικτὴν θυσίαν ἱερουργοῦντα καὶ τοὺς ἄλλους
 ἀγιάζειν ἐπαγγελλόμενον, νομοθετεῖ τοῖς ἐν παρθενίᾳ, ἐμβιβάζει τοὺς ἐν συ-
 445 ζυγίᾳ πρὸς ἐγκράτειαν τῆς σαρκός, παιδαγωγεῖ τὴν νεότητα, συνετίζει τὴν
 πολιάν, διορθοῦται τοὺς πλημμελοῦντας, τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐπιστρέφει, τοῖς
 μετανοοῦσιν ἐγγυᾶται τὸν θεῖον ἔλεον, τοὺς ἀγωνιζομένους ἀλείφει, τοῖς
 καλῶς τρέχουσιν εὐτονίαν χαρίζεται, τῶν προσκρουόντων ἐκ μέσου τὰ σκῶλα
 τίθησι, πολεμουμένοις ἀμύνει, νικῶντας στεφάνοις λαμπροῖς ἀναδεῖ, τοὺς πε-
 450 σεῖν κινδυνεύοντας ὑπανεχεῖ, γίνεται τοῖς μὲν ἐστώσιν ἀσφάλεια, τοῖς δε κει-
 μένοις ἀνάστασις, ῥαθυμοῦσι προθυμία, ὀλιγορροῦσιν ἀναψυχή, ἀσθενοῦσι
 ῥώσις. Τί δεῖ κατὰ μέρος λέγοντας διατρίβειν; Ἄπασι γίνεται πάντα, ἵνα
 πάντας σῶση καὶ τῷ πιστεύσαντι προσαγάγη, καὶ καθάπερ αἰὶα τοῖς Ἑβραίων
 πασιῖν ἐξαλλάττει φασὶν ἐπ' ἐρημίας τὸ μάννα καὶ τὴν πλοῖότητα διαμεῖβειν

439 T. Gaisford, *Paroemiographi graeci*, σελ. 8, 68

452 cf I Cor. 9, 22

425 τοῖς cod.

431 in marg. γνωμικόν

454 πλοῖότητα

455 πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν δαιτημόνων, ἢ μᾶλλον ἐγγυτέρω προσαγαγεῖν τὴν
 εἰκόνα, καθάπερ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ἐλπίς τοῖς ἁγίοις ὑπάρξειν τὸν Κύριον
 καὶ ἔνδυμα καὶ τροφήν καὶ φῶς καὶ ζωὴν καὶ δόξαν καὶ ἡδονὴν καὶ τᾶλλα,
 267^r οἷς ἂν ἡ μακαρία συσταίῃ ζωὴ, | οὕτω καὶ τοῖς μαθηταῖς ὁ μακάριος ἀντὶ
 πάντων ἐγίγνετο, οὐ μόνον ὅσα τείνει πρὸς τὴν ἐλπίζομένην μακαριότητα,
 460 ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν τις ἀλύπως τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀνύσειε. Τίς γὰρ ὀρφανίαν,
 ἐκείνου ζῶντος, ὠδύρατο; Τίς χηρείαν οὐκ ἀνεκτῶς ἤνεγκε; Τίς παίδων ἀπο-
 βολὴν καὶ παντοίαν βίου περίστασιν; Τίς πενίαν ἐκείνων ὀρῶν ἀνεκλαύσατο;
 Τίς πλοῦτον κακῶν ὑπερήτη καὶ μὴ μᾶλλον οὐρανῶν βασιλείας προξένω ἐ-
 χρήσατο; Τίς, συλλήβδην εἰπεῖν, οὐ κατὰ τὴν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν
 465 οὐσίαν βέλτιόν τι δι' ἐκείνον ἔπραξε; Προούκειται γὰρ πᾶσι θησαυρὸς ἄφθο-
 νος πάσης ἰδέας καλῶν ὁ μακάριος, φάρμακον παντὸς πάθους ἀλεξιτήριον,
 ἱατρεῖον ἄμισθον, διδασκαλεῖον φιλοσοφίας κοινότατον αὐτὸς ὢν καὶ μόνον
 φαινόμενος τῷ διακειμένῳ καὶ ἴλεω τοῦ ἡθους, ἡ πεπαρομιασμένη σιω-
 πῶσα παραίνεσις, οὐ μὴν σιωπῶσα τῇ γλώττῃ καὶ ταῖς ὑψηλαῖς τῆς ἀρετῆς
 470 θεωρίαις καὶ πράξεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸν φρόνιμον καὶ πιστὸν οἰκονόμον πᾶ-
 σιν αἰεὶ προτιθεῖσα δαψιλῶς καὶ πανσόφως τοῦ λόγου τὸ σιτομέτριον, οὐχ
 ὄν οἱ πολλοὶ θαυμάζουσιν ἐν καθαρότητι λέξεων καὶ συντήρησι παναρμονίῳ
 καὶ ποιικιλίᾳ σχημάτων καὶ πυκνότητι τῶν ἐνθυμημάτων τὴν δύναμιν καὶ
 τὴν ὠφέλειαν ὀριζόμενον, ἀλλ' ὄν ταῖς ὁσίοις ψυχαῖς πηγάζει τὸ πνεῦμα τὸ
 267^v ἅγιον καὶ διατίθησι κατ' αὐτὸν τοὺς ἀκούοντας | αὐταῖς ταῖς ψυχαῖς ἐντυ-
 πούμενον. Δι' ὃν Πέτρος ἐν μετρίοις καὶ βαρβαρικοῖς ὀνόμασιν ἅπαξ τὴν
 γλώτταν κινήσας τρεῖς χιλιάδας τῶν ἀπειθῶν Ἰουδαίων πρὸς πίστιν τοῦ
 παρ' αὐτῶν σταυρωθέντος πατρὸς εἴκνυσε, δι' ἣν ὁ σκηνορράφος καὶ ἰδιώ-
 480 τῆς τῷ λόγῳ, ὡς ἂν αὐτὸς εἴποι, εἴσω τοῦ εὐαγγελίου τὴν οἰκουμένην ἐ-
 ποιήσατο, δι' ἣν ἅλιεῖς καὶ τελῶναι τοὺς ἀνθρώπους ζωοποίησαντες τῷ δε-
 σπότη κέρδος προσήγαγον πάντων κερδαλεώτατον, οὐ καὶ μόνον τῇ βιαιᾷ τοῦ
 Ἁγίου Πνεύματος πνοῇ πνεύσαντος, Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος καὶ τῶν ἐκ
 τοῦ Περιπάτου καὶ τῆς ποιικίλης Στοᾶς οὐχ ὅσον εὐθύς φροῦδα τὰ δό-
 485 γματα, ἀλλ' οὐδὲ γνῶριμα τὰ δνόματα. Τούτῳ χρώμενος ὁ μακάριος ἐκάστοτε,
 τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὑπερβλύζοντι, πάντων τὰ ἥθη ἐρρῦθμιζε καὶ φιλοσοφεῖν
 παρεσκεύαζεν. Οὔτε γὰρ αὐτὸς ἐπιδεικτικῶς καὶ πομπικῶς τοῖς λόγοις ἐκέ-
 χρητο, οὐθ' ὁ λαὸς πρὸς μόνην ψυχαγωγίαν αὐτοῦ ἤκουον, ἀλλ' αὐτὸς τε
 μετὰ πατρικῆς καὶ ἀποστολικῆς διανοίας ἀφελῶς καὶ ἀπεριβλήτως τοῖς μα-
 490 τεκμήριον ὁ τῆς μετanoiας καρπός, ὄν αὐτοῦ γεωροῦντος ἤνεγκε δα-
 ψιλῶς ἡ ἐκκλησία Χριστοῦ. Οἱ γὰρ πρὶν ἐκείνον ἦκειν εἰς προστασίαν οὐ-

470 - 471 Gen. 47, 12 - 14

476 - 477 Act. 2, 41

478 σκηνορράφος cod.

τως ἀθλίως ἔχοντες, ὡς ἐγκαταλελειφθαι παρὰ Θεοῦ καὶ παραδεδοῦσθαι τοῖς
 268^ρ ἀσεβέσιν εἰς δουλείαν καὶ | κόλασιν, οὕτως ἄμεινον ἔσχον ἐπιμελομένου λα-
 χόντες ἐκείνου, ὡς διηλλάχθαι μὲν τῷ Θεῷ, κελύσθαι δὲ τῆς δουλείας καὶ
 495 τᾶλλα πρᾶξι βέλτιον ἢ κατ' ἐλπίδας. Ἐπιπέτω ταῦτα. Ὅτι δὲ τὰς τῶν
 βαβάρων οὕτως ἀνηρητόσατο γνώμας τῇ τῶν ἡθῶν εὐκοσμίᾳ καὶ τῷ μεγίστῳ
 τῆς ἀρετῆς θαύματι, ὡς πάντας οἶα Θεοῦ δούλῳ προσέχειν ἐκείνῳ πείσαι
 τὸν νοῦν καὶ σέβας μείζον παρέχειν ἢ κατὰ ἄνθρωπον καὶ τοῖς ἐκείνου
 500 μᾶλλον νεύμασιν εἴκειν ἢ δώροις τῶν ἱεραρχούντων τῆς σφετέρας αὐτῶν ἡγε-
 μονίας ἐκασταχοῦ καὶ πρὸς ἡμερότητα τρέπεσθαι τὴν ἀήθη καὶ φιλανθρω-
 πῶς τοῖς ὑπηκόοις κεχρησθαι. Καὶ οὐ τοὺς μὲν ἡγεμόνας οὕτως ἡγε τῆς πόλεως,
 τοὺς σατραπᾶς δὲ ἔλαττον, ἢ καὶ τούτους μὲν ἐπειθε τῇ πόλει τὰ βέλτιστα
 βούλεσθαι, τὸν δὲ τύραννον αὐτὸν οὐδὲ προβλέπειν ἐτόλμα, ἀλλὰ κάκεινον,
 505 καίτοι τᾶλλα μιᾶρον ὄντα καὶ ἀναιδῆ καὶ θῆρα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπον, οὕτω
 καὶ μόνον φαινόμενος διετίθει πρὸς φιλανθρωπίαν καὶ ἡμερότητα, ὡς δις
 πρὸς ἐκείνον ὑπὲρ τῆς ποίμνης πρεσβεύσας μετὰ μεγίστων ἐπιναξέυξαι τῶν
 δωρεῶν καὶ θυοῖν τῶν χαλεπωτάτων συμφορῶν λύσαι τὴν πόλιν. Οὕτως ἐν-
 δυναστεύειν καὶ διαλαμπειν οἶδε κἂν τῷ ζόφῳ τῆς ἀσεβείας τὸ φέγγος τῆς
 268^ρ ἀρετῆς. Ἡ γὰρ ψυχὴ κἂν μὴ πράττειν | αἰρήται τἀγαθὸν ἀγομένη ταῖς ἡδο-
 510 ναῖς, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνο πλασθεῖσα γνωρίζει τὸ συγγενὲς καὶ τὸν μετιόντα
 τέθηπε καὶ θαυμάζει κἂν φύσει πολέμιος ἢ. Δανιὴλ μὲν οὖν καὶ οἱ τοῦ
 πυρὸς κρατήσαντες παῖδες τοσοῦτο μόνον ἄδονται παρὰ τοῖς πολεμίοις εὐ-
 δοκιμῆσαι καὶ θαυμασθῆναι καὶ τῆς ἀρετῆς γέρας λαβεῖν, ὡς μόνοις σφίσι
 515 αὐτοῖς τὰς μεγίστας τιμὰς μνηστεύσασθαι, τοῖς ὁμογενέσι δὲ καὶ συναίμα-
 λῶτοις μηδενὸς αἰτίους ὑπάρξει χρηστοῦ μηδὲ μετριωτέραν ἐργάσασθαι τὴν
 δουλείαν. Τὸν δὲ ἡ συνοῦσα τοῦ θείου πνεύματος χάρις τοσαύτην παρεσκεύασε
 παρὰ τοῖς ἐναντίοις χάριν εὐρεῖν, ὡς μεγίστων δωρεῶν καὶ δουλείας ἀνεκτο-
 τέρας αἰτιώτατον τῇ πόλει γενέσθαι. Εἰ οὖν ἀνάγκης οὔσης ἐλθεῖν τὰ σκάν-
 520 δαλα, ὅμως οὐαί, φησί, δι' οὐ ἔρχονται, μακάριος ἂν εἴη δήπου, δι' οὐ πρό-
 εἰσι τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἀγαθὰ, καὶ καθάπερ ἐκείνον συμβαίνειν ἀνάγκη τοῖς
 κακοποιοῖς δαίμοσιν, οὕτως ἐμπαλιν τούτων τῷ ἀγαθοποιῷ καταλλήλως ἔ-
 χειν καὶ οἰκείως Θεῷ. Ἐπιπέτω ταῦτα, καίπερ ὄντα τοιαῦτα, πρὸς τοὺς με-
 γάλους καὶ ποικίλους καὶ παντοδαπούς τοῦ ἀνδρὸς πόρους, οἷς ἐκὼν ὑπὲρ
 525 τῆς ποίμνης ἐκάστοθ' ὑπέβαλλεν ἑαυτὸν ὁ γενναῖος λύσιν κακῶν καὶ σωτη-
 269^ρ ρίαν καὶ βίου ἡραστῶν ἰδίω ἀιμάτων αὐτῇ κτώμενος ; Οὐ γὰρ μόνον τῆς
 | ἐκ τῶν ἀσεβῶν ἀρχόντων ἐπιηρείας καὶ τῶν συνεχῶς ἐπιόντων ἐκείθεν δει-
 νῶν ἀνωτέραν ἐτίθει τὴν πόλιν, ἀποδημίας μακρῆς καὶ συχνᾶς καὶ κακώσεως
 ὑπομένων παντοίας ἐν ἡλικίᾳ γήρως καὶ τακερῷ σώματι, πάλαι τοῖς ὑπὲρ

511 - 512 Dan. 6, 16   518 - 519 Matth. 18,7

494 διηλλάχθαι

- ἀρετῆς ἰδρῶσι καμόντι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλοτε ἄλλας θεομηνίας καὶ πλη-
 530 γὰς θεηλάτους χεῖρα προΐσχετο σφῆζουσαν καὶ ἑυσμένην τῶν ἀναγκῶν, ἄλλος
 τις ὢν Μωϋσῆς, ἐστὼς ἐν τῇ θραύσει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποστρέφων τὸν
 δίκαιον αὐτοῦ θυμὸν ἀπ' ἡμῶν. Εἰ οὖν μέγιστον ἀρετῆς καὶ θεοσεβείας τεκ-
 μήριον καλῶσαι τῇ γῆ τὴν συνήθη τῶν ὑετῶν φορὰν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν
 535 ἐνοικούντων, πηλίκον ἂν εἶη κακῶν δικαίαν φορὰν ἀνασχεῖν δι' οἰκείαν δι-
 καιοσύνην καὶ μᾶλλον ἐνὸς ἀνδρὸς ἀρετὴν δυνηθῆναι ἢ πόλεως ὅλης κακίαν.
 Τῷ δὲ οὐ ταῦτα μόνον ἦν ἀρετῆς ἄθλα, οὐδ' ἀπ' ὧν ἂν τις τεκμηριώσασαι
 τὴν πρὸς Θεὸν αὐτοῦ παρρησίαν μεγίστην, οὐδ' οἷς ἂν ἐγκαλλωπίσασαι το
 540 ἐγκανχίσασαι μόνοις, ἀλλ' ὁ μέγιστος ἡμῖν εἰς εὐδοξίαν καὶ παντὶ τῷ βου-
 λομένῳ κροτεῖν εἰς φιλοτιμίαν ἢ τῆς πόλεως ὅλης ἐστὶν ἔλευθερία καὶ τῆς
 540 τῶν ἀσεβῶν δουλείας ἀνάρρυσις, ἣν ἐκείνῳ πᾶς τις δικαιοσύνην τιμῶν δίκαιος
 ἂν εἶη λογίζεσθαι καὶ τῇ ἐκείνου τῆς ποιμαντικῆς ἐπιστήμης ἀκρότητι |
 269 ὄρων γὰρ τὴν λαμπρὰν καὶ περιφανῆ ταυτηνὴν πόλιν καὶ μετὰ τὴν πάντ' ἀρί-
 στων ἀρίστην, τὸ μόνον εὐσεβείας καὶ κανονικῆς ἀκριβείας ζῶπυρον, ἐναγέσι
 καὶ μισροῖς θηροῖ παραδεδομένην καὶ κινδυνεύουσαν τοῖς ἐκείνων ἔθεισι
 545 συναναφυρῆναι καὶ μαθεῖν τὰ ἔργα αὐτῶν, ἣ φησιν ὁ προφήτης, καὶ γινώ-
 σκων εἰς πράξιιν ὄντα ταῦτα πονηροῦ βίου, αὐτὸς τε πρὸς τὴν αἰτίαν γεν-
 ναίως ἴσταται δάκρυα μᾶλλον ἢ ὕπνον παρέχων τοῖς ὀφθαλμοῖς μεγίστη τε
 προσκείμενος τάλαιπωρία καὶ καθαρωτάτων εὐχῶν προσεδρεῖα καὶ παν-
 ταχόθεν ἔλκων τὸν θεῖον ἔλεον καὶ τοὺς μαθητὰς πείθων μετὰ μέλον σφοδρὸν
 550 ἴσχειν, ὧν σφίσι αὐτοῖς συνέγνωσαν πλημμελήσασαι καὶ διὰ τῶν ἐναντίων
 πράξεων τὴν ἐναντίαν τοῦ θεοῦ διάθεσιν, εἰ οὕτω φάναι χρεῶν, μνηστεύεσθαι
 ἑαυτοῖς. Καὶ μὲν τοι καὶ οὐ πρότερον ἔληξε τῆς σπουδῆς πλήν καθαρὰν τῆς
 περικοικῆς δουλείας καὶ ἀσεβείας τὴν αὐτοῦ πόλιν ἰδεῖν καὶ εἰς αὐτὴν διατη-
 555 ρῆσαι τὴν τελευταίην. Ἐὰ δὲ ἠγωνίσται, οὐκέτι μὲν περὶ δουλείας ἀπλῶς, ἀλλ'
 ἀνδραποδισμοῦ καὶ ἀναστάσεως ἐναργοῦς, τίς ἂν ἀξίως θαυμάσειε ; Ποῖος
 δ' ἂν οὐκ ἀποκάμοι λογιζόμενος νοῦς ; Ἐγὼ δὲ τᾶλλα πάντα παρῆς καὶ το-
 σοῦτο <v> μόνον προσθεῖς παντὸς μᾶλλον ἐκείνῳ πρὸς τρόπον, καταλύσω
 τὸν λόγον τοῖς ἐπιλόγοις. Πολλῶν ὄντων καὶ ποικίλων, ἃ τῇ φύσει θεόθεν
 270 πολλάκις | ἀπικτο δῶρα πρὸς ἐπανόρθωσιν καὶ βοήθειαν καὶ πολλῶν καὶ μεγά-
 560 λων ἀνθρώπων εἰς ἡθῶν βελτίωσιν καὶ καθαίρεσιν ἄλλοτε ἄλλης πονηρᾶς
 αἰρέσεως ἐκπεμφθέντων τῷ γένει, μόνος οὗτος ἤρκεσε πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς
 κατὰ Χριστιανούς πολιτείας τῇ νυνὶ γενεᾷ διὰ μιᾶς πόλεως δεδῶσθαι στήλη
 θεοσεβείας καὶ ἀρετῆς καὶ ἄγαλμα ἔμπνουν πάσης ἰδέας καλῶν καὶ βίου μο-
 νήρους κανὼν καὶ ὄρος ἱεραρχικῆς ἐπιστήμης ὁ τελευταῖος καί, συνέλόντα
 565 εἰπεῖν, ἀκραιφνῆς ἐκμαγεῖον τῆς θείας εἰκόνας ἀναπεφηνῶς τῷ τῶν ἔπειτ' ἀν-
 θρώπων βίῳ.

Τίς γὰρ τοιούτων αἰτίων τοῖς εἰς τὸν βίον προόδου τυχῶν, αὐτὸς ὑ-
 περφυῶς ἔπειτα τούτοις τὴν ἠδομένην ἀντιπελάργωσιν λαμπρῶν οἶαν εἰσέ-
 φερε, κόσμος καὶ κλέος καὶ σωτηρία καὶ πατριδί καὶ τοῖς πατράσιν ἀναφα-
 570 νεῖς; Τίς ἀγωγῆς ἀστείας καὶ πρὸς Θεὸν μόνον ἀγούσης παραπλησίως εὐ-
 μοιρήσας ἐκεῖνῳ ἱερατικῶς ἀνήχθη καί, τὸ ὅλον εἰπεῖν, ἀγγελικῶς μηδεμίαν
 αἰσχους κηλίδα, ὅσον ἔξῃν, προσαναμάξας τῷ ἐκ τοῦ θείου κάλλει λουτροῦ;
 Τίς μὲν χωρὶς τῶν θύραθεν λογισμῶν οὕτως ἄριστα τὴν φύσιν τῶν ὄντων
 ἐσκέψατο καὶ τῇ τομῇ τοῦ λόγου διεῖλε καὶ τοῦ μὲν καθάπαξ ἀπέσχετο, ὅσον
 270^v κάτω πέφυκε μένειν, ὅλῳ δὲ θυμῷ τῷ κρείττονι προσέθετο μέρει; | Τίς δὲ
 κόσμον καὶ κοσμοκράτορα καὶ τὰ τούτου μισήσας, οὕτω Θεὸν ἠγαπήκει, ὡς
 συμπάντων ἡδέων καὶ τῆς ἐν βίῳ ἡρστώνης ἀλλάξασθαι τὴν εἰς ἐκεῖνον ἄγου-
 σαν, πῶς ἂν εἴποις, ἡδέως; Τίς τῇ καθαρῷ τῶν βιοτικῶν καὶ ματαίων ἀ-
 ποταγῇ καὶ ἀναχωρήσει ὑψηλὴν οὕτως ὑποταγὴν καὶ ταπεινώσιν συνῆψεν,
 580 ὡς ψυχὴν τε καὶ σῶμα καὶ τὴν αὐτονομίαν τοῦ λόγου Θεῷ καταθύσας, ἀν-
 τι ψυχῆς ἔπειτα καὶ θελήσεως κεχρησθαι τῷ διδασκάλῳ καὶ ὥσπερ τινὰ ἄ-
 ψυχον ὕλην αὐτῷ ἑαυτὸν ὑποθέσθαι, οὐκ ἐρίζων, οὐδὲ κραυγάζων, οὐδὲ
 φωνὴν ἀφίεις, κἄν τὴν ἐπὶ θάνατον ἐλκόμενος τύχη; Ψυχὴν δὲ οὕτω καθή-
 ρασθαι καὶ ἥθος ἄπαν ὀνθμισαί καί, κερασάμενον πᾶσαν καλῶν ἰδέων, τὴν
 585 ἀρίστην ἑαυτῷ τῆς ἀρετῆς ἔξιν συνθεῖναι, ὡς μὴδὲ μέχρις ἐννοίας τῇ κα-
 κίᾳ πάροδοι εἶναι. Ταῦτα δὲ τίνοσι ἀνύσαι παραπλησίως; Τίς δὲ οἶκον ἑαυ-
 τὸν πρότερον δειμάμενος τῷ Θεῷ καὶ θυσιαστήριον τὴν ψυχὴν δεΐξας, οὐ-
 τως ἔπειτ' ἀξίως τῆς ὑψηλῆς ἱερωσύνης ἐπέβη καὶ οἶκον περικαλλῆ καὶ θαν-
 μάσιον ἀνεγείρει Θεῷ ἠξιώθη, μήτε πλοῦτῳ, μήτε πολυχειρίᾳ τεθαρρηκῶς,
 590 μήτ' ἄλλῳ μηδενὶ τῶν ἀνθρωπίνων βοθημάτων, μόνῃ δὲ τῆς ἀνωθεν γε-
 γωνῶς ὅλος ἐλπίδος, καθ' ἣν αὐτῷ θυμασιῶς πάντα προυκεχωρήκει; Τίς
 271^r κατ' ἐκεῖνον ἀρχιερέα τὸν νοῦν πρότερον | ἐργασάμενος, ὡς εἰς τὰ ἅγια τῶν
 ἁγίων καὶ τοῖς λοιποῖς ἄπασιν ἄβατα Θεοῦ μυστήρια, μὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ προ-
 σάπαξ, ἀλλ' ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας λαμπρῶς εἰσεῖναι καὶ τελεῖσθαι τὰ τελεώ-
 595 τατα, ἔπειθ' ὡς ἂν τι γέρας ἢ τῆς ἀρετῆς δαίμα τὴν ἱεραρχίαν λαμβάνει;
 Τίνι δὲ τῶν ἀπάντων ἔξεγένετο τὴν αὐτοῦ ποίμνην ἐπὶ νομάς ζωηρὰς καὶ τὴν
 τῆς ἀρετῆς εἰσελάσαι χώραν, ὡς ἀντὶ τῆς ἀπηχθημένης Θεῷ καὶ ἐγκατατε-
 λειμμένης καὶ τοῖς πονηροῖς λύκοις εἰς κατάβρωμα καὶ δουλείαν προδοδεμέ-
 νης φιληθῆναι διαφερόντως Θεῷ καὶ τῆς τῶν ὀλεθρίων θηρῶν λύμης ἀνω-
 600 τέρον ἀνασωθῆναι, στήλην δὲ ἀρετῆς ἀπάσης καὶ καλῶν ἄγαλμα καὶ φιλοτι-
 μίαν τοῦ πεφυτρίκτους καὶ τῆς βασιλικῆς ἐνδειξίν εἰκόνας καὶ τὰ τοιαῦτα
 τίνα μᾶλλον λέγειν ἔχομεν ἢ ἐκεῖνον; Τὸ δὲ ταῦτα πάντα τελούντα ἔπειθ'
 οὕτω ταπεινοφροσύνη καὶ τῷ μετρίῳ τοῦ ἡθους κεχρησθαι, ὡς μὴ οὐκ ὀ-

605 σον περίψημα πάντων ἑαυτὸν κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον νομίζειν, ἀλλὰ καὶ
 610 τὰς ὑπερβολὰς τῶν τοῦ Θεοῦ χαρισμάτων κολάσεως τῆς ἐσχάτης ἀφορμᾶς
 271^v οἰεσθαι οἱ τελέσειν. Τίνος πέρι τῶν πάντων λέγειν ὁμοίως ἔχοιμεν ἄν; Πρα-
 615 ὄτητος δὲ καὶ ἐπεικειας καὶ τοῦ γαληνοτάτου τῶν τρόπων τοῦ τε κοσμιωτά-
 620 τῶν τῶν ἡθῶν καὶ ἡδίστου τίνι παραπλησίως μετῆν; Τίς μὲν ἀπαθεία τὴν
 625 ψυχὴν ἐλαμπρύνθη μᾶλλον ἐκείνου; τίς δέ, συλλήβδην εἰπεῖν, τέμενος Θεοῦ
 τὴν ψυχὴν εἰργάσατο κατ' ἐκείνου; Τίς ταμείον γεγονώς, μᾶλλον δὲ πηγῆ
 τῶν τοῦ πνεύματος χαρισμάτων, ἔπειτα καὶ ταμίαις ὑπῆρξε καὶ χορηγὸς ἄ-
 φθονος ἅπασι τοῦ βλέποντος πλούτου, ὡς πᾶσιν ἐπαντλεῖν ἀμφοτέραις χρο-
 σίν ἔχειν καὶ πάντας πληροῦντος Χριστοῦ εὐωδίας; Ἄλλ' ἐπεὶ, σώματος ἡ-
 μῖν κοινωνήσας παραπλησίου, ἔδει καὶ πᾶσιν ὁμοίως λειτουργῆσαι τῇ φύσει,
 630 ἵνα μὴ τῷ τῆς ἀρετῆς παραδόξῳ καὶ τῷ ὑπερφυεῖ τῆς ψυχῆς δόξῃ τινὸς ἐτέ-
 ρας μετεσχηκῶς φύσεως, εἴκει μὲν τοῖς τῆς φύσεως νόμοις καὶ τὴν ἔνδοξον
 καὶ λαμπρὰν ζωὴν λαμπροτέρῳ κατακλείει θανάτῳ ἐν οὐδῷ γήρωσ, ἐν χρό-
 νῳ καμόντι σώματι, ἐν ἀκμῇ τῶν τῆς ἀρετῆς ἀνδραγαθημάτων, ἐν τῷ πλη-
 620 ρώματι τοῦ μέτρου τῆς ἡλικίας Χριστοῦ καταλύσας τὸν βίον, μακάριος μὲν
 τῆς παρούσης γεγονώς ζωῆς καὶ τίνος οὐκ εὐδαιμονέστερος βασιλέως, ὅτι
 τῆς τῶν παθῶν τυραννίδος ἀνώτερον εἶχε τὸν βίον καὶ προσῆν τῶν ἀγαθῶν
 272^r ἐλπίδων ἢ εὐφροσύνης καὶ ὁ ἀρραβὼν τῆς μελλούσης κληρονομίας, πρόγμα
 625 τοσοῦτον, τρισμακάριος δὲ τῆς τελευτῆς καὶ μυριάκις, ἀνθ' ὧν | λυθεις τῶν
 ἐσόπτρων ἀμέσως συνέμιξε τῷ πεποθημένῳ δεσπότη καὶ τὸν τῆς οἰκονομί-
 630 ας λόγον καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἔμφυτον τάλαντον μετὰ μυρίας ἐπαυξήσεως καὶ
 κέρδους πολυταλάντου προσήγαγε τῷ οἰκοδεσπότη.

Καὶ νῦν ὁ μὲν ἔστιν ἐν οὐρανοῖς σεμνύων κἀκεῖ τὸν τῶν μακαρίων
 χορὸν τῷ τοῖς ἀγιότητος κόσμῳ. Ἡμῶν δὲ λίαν γνοφερὰ καὶ ζοφώδης κατα-
 630 κέχυται νῦξ καὶ παχειὰ τις οὐμίχλη καὶ ἀλαμπῆς τῶν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμῶν
 διεσκέδασται, ὡς πυκνὰ τε προσκρούειν τοῖς πάθεισι καὶ μηδὲ συμβαλεῖν
 635 ἔτ' ἔχειν ποῖ φερούμεθα ἀποῦ δὴ τῆς ἄλλης σταίημεν, χωρὶς τῆς ἐκείνου
 ὀδηγίας πλανᾶσθαι ἠναγκασμένοι. Ἄλλ' ὃ θειώτατε πάτερ καὶ ἱερώτατε, ὃ
 πάσης ἀγιωσύνης καὶ ἀρετῆς ἐστία περιφανής, ὃ φύσεως ἔνδειξις καὶ φι-
 640 λотиμία τοῦ γένους, ὃ θείας ἱερωσύνης ὁ τελεώτατος ὄρος, ὃ τῶν πνευμα-
 τικῶν χαρισμάτων ταμείον, ὃ τῶν δωρεῶν τῶν θείων τεχνίτα, ὃ διατριβὴ
 καὶ χωρίον τῆς ἀνωτάτω Τριάδος, τὸν μὲν ἡμέτερον τουτοῦν δέδεξο ἕμνον,
 ὃν ὁ σὸς μοι πόθος εἰργάσατο φανερῶς τυραννήσας, τῆς μὲν ἀξίας εἰσάπαν
 640 ἔλλείποντα, σύμμετρον δὲ μοι τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἔξει τῶν λόγων. Αὐτὸς δέ,
 ὃ θεία μοι καὶ ἱερὰ κεφαλή, μὴ τῇ φαυλότητι τῆς εἰσφορᾶς, τῇ σῇ δὲ | με-
 γαλοπρεπείᾳ τὴν χάριν ἀντιμετρῆσας, ποιμαίνεις καὶ νῦν ἄριστα ἴλεως ἀνω-

604 Cor. I, 4, 13, 30, 31 619 Eph. 4, 13 625 - 626 cf Matth. 25, 14, 28

604 περίψημα cod.

631 ἄλης cod.

636 δέδεξω cod.

